

Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

NR. 1 . 1968 . 15. JANUAR

I sommer- og efterårstørken svinder Jordan-flodens vandmængder ind til et minimum, således at det visse steder er muligt at vade fra den ene bred til den anden. Både flygtninge, smuglere og sabotører benytter sig af disse vadesteder, hvoraf et ses ovenfor (læs artiklen om Israel og det besatte Jordan inde i bladet).

Lynghy-Taarhæk
Kommunes Biblioteker

TITLER til alle -endog på afbetaling

Titel-snobberiet har gjort handelen med dokortitler og adelspatenter til en mere omfattende forretning end nogen sinde.

SELV OM vi lever i demokratiets århundrede, raser titelsnobberiet som aldrig før. Og naturligvis er smarte folk villige til at tilfredsstille ethvert behov også på dette område.

I vore dage kan alle f. eks. blive dr. phil. ved det fornemme *Universidad Sintetica y Americana* i *San Salvador* eller professor ved selveste *Academia Universale del Governo Cosmo-Astrofia* i *Triest*. Det kræver ikke engang et langt og dyrt studium. Den eneste „kvalifikation“, De skal dokumentere er betalingsevnen. Har De små 1.000 kroner tilovers, går resten af sig selv – en dag afleverer postbudet en stor gul kuvert med udnævnelsen.

Ovre i Amerika henter mindst 75.000 fra hele verden hvert år deres doktorgrad formidlet af beskedent honorar, mellem 90 og 250 dollar. De får tilsendt en liste med spørgsmål til besvarelse og returnerer „doktorafhandlingen“. Men udnævnelsen kommer først efter at pengene er modtaget på „universitetet“. *Safety first*.

Hvis De synes, at det lyder helt utroligt, er her et konkret eksempel.

En dansk „naturlæge“ smykker sig med hele to dokortitler, skønt han ikke har no-

gen autoriseret medicinsk uddannelse. Som gymnastiklærer og massør fik han i 1937 kontakt med *De forenede Staters Skole for Naturopati*, indbetalte et forlangt dollarbeløb og modtog en liste med 99 spørgsmål. Da han ikke kunne engelsk, måtte han først have dem oversat på Hovedbanegårdens translatørbureau. Men han blev belønnet med et fornemt doktor-diplom dateret 15. juni 1927, altså ti år før han skrev sin „afhandling“...

På samme enkle måde, blot ved at besvare et brev, fik han siden udnævnelsen til dr. med. af *The American Academy of Medicine and Surgery*.

Dr. Tverg.

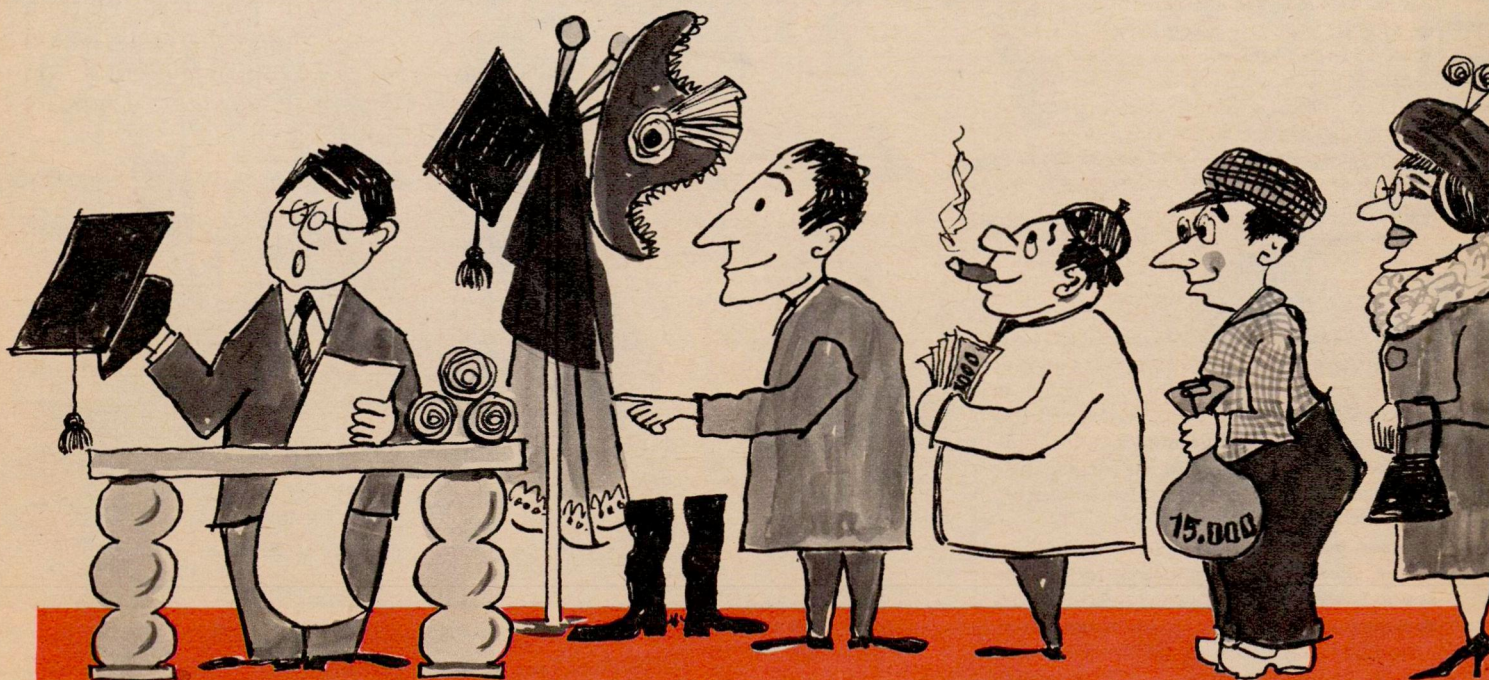
Nutidens snobberi for akademiske titler har skabt en meget indbringende gesjæft med de to bogstaver *dr.*, som kan være guld værd. De giver jo en næsten ubegrænset tillid i visse kredse.

Således annoncerede en københavnsk forretningsmand med en ansigtscreme „fremstillet efter nøjagtig samme recept som den berømmelige dronning Kleopatra brugte i oldtidens Ægypten“. Under alle lovprisningerne stod: *P. Hansen, Dr. Tverg.* (et nummer i parentes), København.

Mange har uden tvivl købt præparatet, som endog en rigtig doktor sagde god for. Men myndighederne, der holder et øje med den slags reklamer, kunne ikke finde en doktor med det navn. Manden blev afhørt, men ville ikke indrømme noget ulovligt. Han havde ikke brugt nogen dokortitel, men en forkortelse af – Dronningens Tværgade.

I Østrig bliver graden *dr. med.* ikke givet, men foræret væk: studenterne får den automatisk, når de har bestået embedseksamen. Der er heller ingen grund til at blive imponeret af folk med et tysk *dr.* på visitkortet. 97 procent af de medicinske afhandlinger, der forsvares ved tyske universiteter, er ifølge professor *dr. Wilh. Hagen* „videnskabelige børnehavearbejder, som kan gøres på tre måneder“. Det vrirmler da også med doktorer dernede, fra advokater til reserve-læger og gymnasielærere.

Engang rejste også mange danskere til et tysk universitet, afleverede en mere eller mindre lødige afhandling og blev doktor. Særlig *Greifswald* var i lange perioder gammild med dokortitlerne. Anekdoten fortæller, at når et tog nærmede sig den lille universitetsby, gik konduktøren gennem vognene og råbte: *Greifswald! Tyve minutters ophold! Tag en doktorgrad!*

Dokortitler – kontant eller på afbetaling.

74 universiteter at vælge imellem

Doktorfabrikanternes fæle spøgelse er den ægte dr. phil. *Walter Wienert* i Bonn, for han bestiller ikke andet end at afsløre falske doktorer og modarbejde den indbringende fidus med at sælge dokortitler. På hans sorte liste findes 74 såkaldte universiteter i 15 lande, langt de fleste – 34 – ligger i USA, Italien har ni, Schweiz to, Lichtenstein, Frankrig, England, Spanien og en række andre lande hver et. De fleste bærer imponerende navne, men består reelt af et lille kontor med en „rektor“ eller finere *principe* „fyrste“ (udi ånden selvfølgelig) samt en tegner, der laver et fornemt dokument med snørklede bogstaver, laksegl og andre narrestreger.

Mange danske fik for 5–6 år siden brev fra en *professor dr. Baldurocz* i Fiume, som tilbød et helt dusin doktorgrader i lige så mange lande. Valgte man f. eks. Italien, kom prompte svar fra en mysteriøs *fyrst Ugo Tommasini del Paterno* i Rom. Man skulle bare indbetale godt 15.000 kr. på en angivet bankkonto og blev så omgående udnævnt til professor. Mod en besked en ekstraudgift fik man tillige stillingen som hans universitets repræsentant i Danmark!

12 måneders kredit eller lempelige afdrag

Så meget behøver man dog ikke at ofre. Et engelsk og et fransk fidus-uiversitet gør folk til doktorer for knapt 1000 kroner... uden eksamen, uden kendskab til faget eller andre sprog. En mand i Frankrig, som på brevpapiret kalder sig (træk vejret dybt!) *Comte Rt.Rev.Prof. J. Trollnäs d'Arthon, Th.D., Ph.D., M.D.* osv., indrømmer endda gerne 12 måneders kredit eller lempelige afdrag.

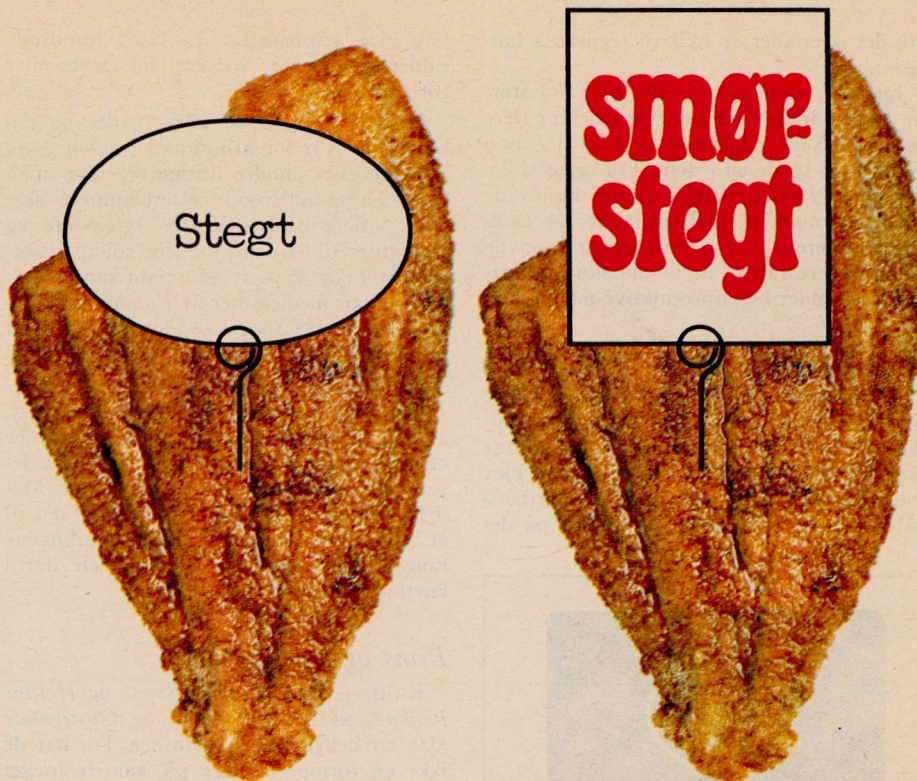
De illegale dr.-fabrikker er ikke lette at komme til livs, for de balancerer altid lige på den rigtige side af grænsen mellem lovligt og ulovligt. For eksempel lover ingen – og af gode grunde – nogen officiel anerkendelse af titlen. Men vil man kun bruge doktorgraden som pynt, er der mange muligheder at vælge imellem. „Universiteterne“ er leveringsdygtige i alle discipliner – fra dr. tech. og professor i arkæologi til dr. i sinologi, entomologi eller måske endda teologi.

Det ikke ønskede bedes overstreget!

Adelspatenter til spotpris

En beslægtet vare på forfængelighedens marked et *adelige* titler. En masse svindlere i USA påtager sig for sølle 5–10 dollar at udstede adelspatentet uden smålige hensyn til de historiske kendsgerninger. Oftrer man 25 dollar ekstra, får man en alenlag liste over slægtens heltegerninger fra korstogene til Anden Verdenskrig.

Hvor mange der interesserer sig for den gamle verdens adel (skotsk er mest efterspurg), kan engelske slægtsforskere og heraldikere tale med om. De får et utal af forespørgsler, og prisen er ganske underordnet. Ja, kunderne er komplet ligeglade med, hvordan deres våbenskjold kommer til at se

Den smager dobbelt så godt

Når De køber en rigtig dejlig rødspætte, skal De også have fuld valuta for pengene. Steg den i smør! Det er nemt: lad det lige blive brusende og let gyldent - læg rødspætten på panden - og skru ned for varmen! Se den fine farve - nyd den dejlige duft - og glæd Dem - den smager naturligvis dobbelt så godt!

Det er smørret der gør'et!

ud, det overlader de helt til tegnerens fantasi.

England turde være stedet med det største antal adelige personer. Og der bli'r flere og flere. Nede i Spanien er man derimod begyndt at tynde ud i dem. Fra og med 25. december 1960 forsvandt mange hundrede hertuger, markier, ordensriddere og skulderbåndbærere ... statsbudgettet havde ikke længere råd til at betale store apanager til tusinder helt uproduktive mennesker.

50 falske ridderordener

„Julegaven“ forvandlede en lang række prinser, hertuger, grever og baroner til ganske almindelige borgere. Samme ublide skæbne ramte alle de *caballeros*, der blev fotograferet til billedbladene i deres ordens-kåber og knæstrømper, med hånden på det

forgyltde kårdehæfte. Et halvt hundrede ridderordener blev erklæret for falske eller frit opfundne.

Størsteparten af de talrige titler og dekorationer var for århundreder siden givet af mere eller mindre luftige regenter uden land. Deres nulevende efterkommere slog uden videre bankdirektører, tyreavlere og vinbønder til baroner, medens kolonialvaregrossister og konserverdåsefabrikanter udnævntes til medlemmer af *Vandalien Kro*, *Den gyldne Spores Broderskab*, og hvad ridderordenerne ellers hed ... med ret til at bære sværd og snabelsko.

Det kunne ikke mere holdes hemmeligt, at der i årevis var handlet med adelstitler og ordenstegn. Store og små svindlere levede fedt af at opfinde og sælge titler. Medens en spanier ellers kun kan drive det til at blive *Señor* eller *Don*, fik opkomlingene rang af *Excelentissimo* med alle de dertil knyttede fordele.

Prins og bladsælger

Ridderne af *Den sorte Svane* og *Hellige Pelikan*, af *Det blå Bjerg* og *Opstigende Ørn* ser bekymret på fremtiden. For har de ikke en formue at tære på, kan de meget vel risikere at komme til at arbejde for føden. Men det går også ud over skrædderen.

Hvilken fhv. *caballero* vil nu ofre 100.000 pesetas (en halv snes tusinde danske kroner) på en pragtuniform, sværd og snabelsko, når han blot har lov at optræde med den foran spejlet og sin kammertjener?

Også i Vesttyskland er jagten gået ind på falske adelstitler. Et arkiv i *Marburg* har siden 1945 sammen med politiet afsløret talrige uægte prinser, grever og baroner. En ingeniør kunne efter ægteskab kalde sig *Prins Zakaria von und zu Preussen* – i virkeligheden hed hans kone *Annegret Spyrke* og var kontordame. En 18-årig bladsælger levede i lang tid højt på et kronet visitkort, der legitimerede ham som *Prins Jochen von und zu Fuerstenberg, Schwarzenberg, Toskana, Lucca und Taxis*. Og dr. jur., dr. rer. nat. *Friedrich Karl Maria Ludwig Edler von Breitenbach*, der til et besøg i *Ætiopien* som „skovbrugsekspert“ måtte søge om visum i Bonn, viste sig at være en tidligere SS-officer *Schellenbergen* – adskillige vesttyske domstole ville meget gerne snakke med ham.

Der er dog ingen tegn til, at den slags uheld har skadet omsætningen hverken i dokortitler eller adelspatenter.

V. J. Brøndegaard

... De kan stadig trække 2500 kr. fra indkomsten,

når De anvender beløbet til livsforsikring. Derved sparer De skat!

En TRYG-livsforsikring betyder straks økonomisk tryghed for Deres familie og en sum penge til de gamle dage.

Tal TRYG-livsforsikring med en fagligt uddannet TRYG-medarbejder – det betaler sig!

TRYG

...de forsikredes eget selskab

Rosenørns Allé 1 · 1970 Kbh.V (01) 35 22 11

Der har i årevis været handlet med adelstitler og ordenstegn.

De 70-årige er RASKERE end man troede

Enestående undersøgelse af de 70-åriges fysiske og psykiske tilstand viser, at de ældre i dagens Danmark har et overraskende godt helbred, og at mange af dem virkelig nyder livet.

NORMALT ser lægerne kun de 70-årige, når de er syge, og derfor er der opstået et falsk billede af den almene helbredstilstand inden for denne – voksende – gruppe af befolkningen.

Det ventes at blive hovedresultatet af en enestående undersøgelse, som er foretaget på Københavns Amts Sygehus i Glostrup. Her har en lille gruppe læger i et helt år arbejdet med at fastslå, hvordan det fysiske og psykiske er at være 70 år i dagens Danmark.

Over 400 70-årige fra ni københavnske omegnskommuner – Glostrup, Tåstrup, Herlev, Sengeløse, Ledøje-Smørum, Brøndbyerne, Vallensbæk, Hvidovre og Rødovre er blevet udvalgt til undersøgelsen på en sådan måde, at man har fået et så repræsentativt udsnit af denne alderdomsgruppe, som det var praktisk muligt.

Undersøgt som var de astronauter

Deltagelsen var naturligvis frivillig, men alle er kommet med stor tillid til de omfattende medicinske og psykiatriske undersøgelser. De 70-årige gennemgik bl. a. en prøve magen til den hjerteundersøgelse, amerikanske astronauter udsættes for, inden de skydes ud i rummet: En række elektroder blev fastgjort på den undersøgte person, og via et fjernsyn kunne lægerne derefter følge, hvordan det 70-årige hjerte arbejdede, både når forsøgspersonen hvilede sig og når han eller hun ud-

førte fysisk arbejde af skiftende sværhedsgrad – på en stationær trædecykel.

I alt er der indsamlet over en million data om de 70-åriges fysiske helbredstilstand og psykiske befindende – altså omkring 2500 detaljoplysninger om hver enkelt person. Hverken herhjemme eller i udlandet er der tidligere foretaget tilsvarende undersøgelser. I det hele taget ved man kun meget lidt om de ældres helbredstilstand i almindelighed, men med Glostrup-undersøgelsen vil man få en kolossal, næsten etnografisk viden om det „folkeslag“, de 70-årige udgør.

Det kolossale materiale skal nu bearbejdes i en elektronhjerne. Det vil tage måneder, men lægerne bag undersøgelsen, de to initiativtagere, overlæge P. From Hansen fra amtspsykiatriske medicinske afdeling og overlæge Gudmund Magnussen fra statshospitalet i Glostrup samt dr. Marie Eriksen, der har forestået det praktiske arbejde med helbredsundersøgelsen, kan dog allerede nu danne sig et indtryk af undersøgelsens resultat.

Hver tredje 70-årig har et helt sundt hjerte

– I det store og hele har de 70-åriges helbredstilstand vist sig at være forbavsende god, siger overlæge P. From Hansen. Selvfølgelig er man stødt på de gangse alderdomssygdomme som forhøjet blodtryk, slidigt, svage hjerter og lettere grader af sukkersyge, men man har ikke fundet overbevisende

tegn på, at mennesker normalt er slidt fysisk eller psykisk op, når de runder det skarpe hjørne 70 år. Og det til trods for, at vi har ledt efter sygdomme med hele den teknik, et moderne hospital råder over.

Ved undersøgelsen er det f. eks. blevet fastslået at en tredjedel af de 70-årige har helt raske og normale hjerter.

Vi venter, at det indsamlede materiale vil bevirke en omvurdering af mangt og meget, fortsætter overlægen. De 70 år er traditionsmæssigt pensionsalder-støvets år. Men det er mere eller mindre tilfældigt, vi er blevet hængende ved netop den aldersgrænse. Derfor er det vigtigt at få undersøgt de 70-åriges arbejdssevne. Måske bliver vi i stand til at svare på det omtålelige spørgsmål: Er det rimeligt at ophøre med at arbejde ved 70 år? Selv i denne alder er der stor funktionskraft tilbage.

Den nye viden, vi har indsamlet, vil også give større mulighed for at bedømme, om der er sygdomme i vente hos ældre mennesker. F. eks. ved vi ikke i dag, om opbobling af sukker i blodet er tegn på begyndende sukkersyge. Dette og meget andet venter vi at få svar på gennem undersøgelsen.

Arbejdsmanden ikke mere forslidt end kontorfunktionæren

Allerede nu mener vi dog at turde stå inde for, at en persons tidligere erhverv ikke er afgørende for hans

helbredstilstand i de ældre år. En 70-årig arbejdsmand er normalt ikke mere nedbrudt i fysisk henseende end en 70-årig kontorfunktionær. Kun få af de undersøgte har i det hele taget været mærket af alderen i en sådan grad, at det kan betragtes som regulær sygdom. Trods 70 års slid på organismen.

Mange ældre har haft gamle forældre

Derimod spiller arveanlæggene en rolle i de høje aldersgrupper. Man har således konstateret den tydelige tendens, at ældre mennesker næsten altid har haft gamle forældre...

Den nøje belysning af de sociale forhold, som er sket i forbindelse med undersøgelsen, har givet lægerne det indtryk, at virkelig mange 70-årige nyder tilværelsen, hvilket jo også bekræftes f. eks. af det store antal ældre, som tager på udenlandsrejser – mange for første gang.

Denne aldersgruppe har måske særlige forudsætninger for at nyde velfærdstid, fordi den jo består af mennesker, der har oplevet de økonomisk strenge perioder tidligere i århundredet. Men undersøgelsen tyder altså også på, at et overraskende stort antal ældre har fysik til at nyde de gode, som er kommet inden for manges rækkevidde.

De fleste 70-årige i dagens Danmark har adskillige gode år at glæde sig til endnu, er konklusionen.

ET MÆRKELT ÅR

- der maner til eftertanke

SIDEN anden verdenskrig og den nærmeste efterkrigstid har forbrugerne ikke oplevet så mærkeligt et år som 1967.

Det første halvår gav en rekordagtig stigning i forbruget, som ganske særligt kunne føres tilbage til den kraftige forøgelse af aktiviteten indenfor bygge- og anlægsvirksomheden, der satte ind i den senere del af 1966. Denne aktivitetsstigning medførte en øgning af industriens omsætning på hjemmemarkedet, men eksporten fulgte ikke med, og betalingsbalanceunderskuddet var stigende.

Denne udvikling var i sig selv lidt af en dans på vulkaner og måtte under alle omstændigheder være bragt til standsnings, men momsens indførelse den 3. juli satte et endog meget pludseligt stop for den. Forbrugets udvikling fik med denne dato et knæk så voldsomt, som det vist ikke før er set i fredstider.

DEN 18. november blev den anden skelsættende dag i året, da Storbritannien devaluerede, og Danmark fulgte omtrent halvvejs med. Fra denne dato blev importen fra alle ikke devaluerende lande, og det var ca. 85 % af Danmarks totale indførsel, fordryet, medens importen fra Storbritannien næppe blev mærkbart billigere.

De direkte prisvirkninger af devalueringen er beregnet til en stigning i pristallet på 2 %, men dette er vel at mærke kun, hvis det lykkes os at holde de afledede virkninger i ave. Efter momsen, men før devalueringen var prisniveauet i Danmark steget ca. 12 % i forhold til for et år siden.

Selve forbruget holdt sig egentlig forbavsende højt i anden del af det gamle år. Momsens indførelse medførte en fordyrelse af menigmands forbrug på godt 6 %, og selv om virkningerne af devalueringen ikke slog øjeblikkelig igennem på grund af avancestoppen, har tendenser til prisstigninger ikke kunnet undgås i den sidste del af det gamle år.

Totalbilledet af forbruget i 1967 må derfor blive, at det var meget højt i første halvdel af 1967, så højt, at det allerede på dette tidspunkt formodedes at gå ud over opsparingen. At vi endvidere havde en hamstringsbølge i juni måned, og et forbrug i anden halvdel af året, som vel var nogenlunde stagnerende i mængde, men dog højt i forhold til den typiske forbrugers indtjening.

HVORDAN har brugsforeningsbevægelsen nu kunnet hjælpe forbrugerne i dette mærkelige og vanskelige år? Det, forbrugerne mere end i de sidste tyve år har haft og stadig har brug for, er en øget forståelse af, hvad der sker omkring dem. Hvis forbrugerne i juni måned havde vidst, at deres realindkomst i de kommende måneder ville falde og for halvåret som helhed i hvert fald ikke stige, ville de næppe have brugt deres sparepenge til at købe op af tobaksvarer og spiritus og andre nydelsesmidler før den 3. juli. Hvis forbrugerne havde vidst virkelig besked med, hvordan momsen ville virke, ville de i hvert fald ikke have hamstret de varer, der ikke steg efter den 3. juli, men som måske oven i købet faldt som f. eks. køleskabe, opvaskemaskiner eller møbler.

Det kan være svært nok for forbrugerne at finde ud af, hvad der i øjeblikket sker på den økonomiske front, men det er på samme tid endnu sværere og vigtigere at vide lidt om, hvad fremtiden fører med sig.

Storbritanniens devaluering gjorde Danmark fattigere, hvad enten vi havde valgt slet ikke at devaluere, at følge England til bunds eller den midtervej, vi faktisk fulgte. Det er ikke meget, vi er blevet fattigere set i forhold til den sidste halve snes års uhorste stigning i realindkomsterne, men

det er dog føleligt på forbrugets grænse, særlig hvis man i forvejen brugte hele sin indtægt og måske endda havde afbetalingsgæld. Hvis man f. eks. som månedslønnet bevarer sit forbrugsstørrelse og sammensætning uændret, indtil pengene slipper op midt på måneden, er det ikke vejen til herredømme over økonomien.

MANGE vil vel nok mene, at der i de senere år takket være forbrugerorganisationerne, både brugsforeningsbevægelsen og andre, f. eks. Forbrugerrådet, er talt og skrevet meget om at være bevidste overfor varenes kvalitet og pris. Men mon nogen vil benægte, at året 67 har understreget nødvendigheden af denne forbrugsbevidsthed mere end nogensinde før.

Oplysningsvirksomheden har hidtil drejet sig om varenes kvalitet og afvejningen af pris mod kvalitet. Den oplysning, som lægger vægten på den virkelige forbrugsværdi i modsætning til den tilsyneladende værdi, der søges oparbejdet ved reklame, emballage o.s.v., bør fortsætte for fuld kraft, men mon den ikke bør suppleres? Mon man ikke også skulle sætte mere ind på udbredelsen af forståelsen for den almindelige økonomiske udvikling, for budgetlægning, eller hvis dette er for vanskeligt, så dog i hvert fald for en vis budgetbevidsthed? Og mon man ikke skulle tale mere om besparelserne ved at ændre den traditionelle forbrugssammensætning?

Det er givet, at hvis en vare, forbrugerne er vant til at købe, som følge af devalueringen stiger f. eks. 10 %, medens en anden vare produceret herhjemme, der i realiteten tilfredsstiller det samme forbrug, ikke er steget i pris, da bør det overvejes at ryste vanen af sig og lægge sit forbrug om.

Det er givet, at årets store prisstigninger også bør tilskynde til at køre eller gå lidt længere end

sædvanligt for at nå det indkøbssted, der har de laveste priser. Kan en forbruger på denne måde opnå en besparelse på sit indkøb på blot 2 %, har han afbalanceret devalueringens virkninger for sin egen økonomi og bestemt ikke skadet samfundets.

SOM pristallet nu er indrettet, er det ikke uden grund sagt, at det er udtryk for, hvordan den dumeste husmoder handler. Pristallet går jo netop ud fra, at en husmoder til trods for prisstigninger køber ind netop som hun plejer, i de samme butikker, uden at ulejliges sig med at undersøge, om andre butikker er billigere, og køber de samme varer, uden at prøve at finde ud af, om andre varer er steget mindre.

Det ville være en god idé, om Danmarks Statistik foruden det hidtidige pristal kunne udregne ét – lad os af mangel på bedre kalde det substitutionspristallet – der viser, hvor meget mindre en families forbrugsudgifter kunne stige, hvis indkøbene blev lagt om i henseende til forbrugssammensætning og indkøbssted, sådan som det var mest fordelagtigt for den forbrugende familie.

Behovet for øget omtanke i forbrugernes dispositioner vil i den kommende tid få flere familier til at drage større fordel af brugsforeningernes indkøbsmuligheder. Dermed fortsættes linien fra året, der gik, hvor bevægelsen på ny har forøget sin andel af detailhandelen.

BRUGSFORENINGERNES voksende tiltrækningskraft for forbrugerne skyldes navnlig de nye butikker, de lave priser og den kompromisløse kvalitetslinje. Den første betingelse for at være forbrugere til nytte er at placere de rigtige butikker dér, hvor de fleste forbrugere kommer.

Brugsforeningerne har ved nytår 1968 flere moderne supermarkeder end den øvrige detailhandel tilsammen. I 1967 blev der åbnet 9 dobbeltsupermarkeder under navnene HB-Comus eller Kviklyt samt 56 supermarkeder. Hermed er antallet af supermarkeder kommet op på omkring 315, som i kraft af deres centrale beliggenhed og alsidige vareudvalg har skabt medlemstilslutning blandt store, nye befolkningsgrupper. Trods høj rente og kreditstramning er investeringerne i nye butikker for tiden på et toppunkt både indenfor og udenfor brugsforeningsbevægelsen.

I de kommende 5 år er investeringsplanerne anslået til 1000 mill. kr. for købmænd, kæder og brugsforeninger under ét. Heraf vil brugsforeningernes butiksinve-

steringer udgøre omkring halvdelen. Alene i det år, der netop er begyndt, vil der komme en tilvækst i brugsforeningernes butiksnætet på yderligere omkring 60 supermarkeder og dobbelt-supermarkeder.

Den anden kilde til forbrugerinteressen for brugsforeningerne er den dristige anvendelse af princippet: Lave priser – høj omsætning. Det sidste betinger det første, hvilket vil sige, at en aktiv prispolitik lykkes jo bedre, jo flere mennesker der er opmærksom på den. Det er f. eks. baggrunden for, at brugsforeningsbutikkerne i hver af årets 52 uger sætter projektøren på bestemte „slagvarer“ gennem butiksudstillinger og annoncering i den lokale presse. FDB kan berette mange nye eksempler fra 1967 på, at billige tilbud af denne art udløser en omsætning, der i tilbuddets løbetid andrager mange ugers eller måneders normale salg af produktet.

Prøveindkøb foretaget af bl. a. aviser og forbrugerblade har i de seneste år ofte demonstreret brugsforeningernes toneangivende stilling i priskonkurrencen. I det forløbne år har fremstødene for prisbesparelser ikke alene omfattet kolonial- og fødevarerområdet, men en række større, varige forbrugsgoder som køleskabe og opvaskemaskiner. For en helt ny vare som farvefernsejeren gav FDBs prisføreskab genlyd landet over.

Ansvar for at hindre devalueringen i at udarte i en ny inflationsbølge må deles af alle grupper i samfundet. Det er en selvfølge, at brugsforeningsbevægelsen som forbrugernes eget kontrolorgan vil gå i spidsen med at overholde avancestoploven til punkt og prikke. Et glædeligt tegn på forståelse for inflationsbekæmpelsens nødvendighed er også De samvirkende Fagforbunds og tjenestemandsgesamfundernes for jul tilkendegivne vilje til i et år at fastfryse en eventuel dyrtidsportion nr. 2 efter januarpristallet. Brugsforeningsbevægelsen bakker i ord og gerning op bag det synspunkt, at det afgørende for lønmodtagerne ikke er mere papir i lønningsposen, men derimod hvad og hvor meget, man reelt kan få for posens indhold.

Som leverandør af over to trediedele af brugsforeningernes vareopbud er FDB engageret stærkere end nogensinde i fastlæggelsen af den rette kvalitetskontrol. Udfarende instanser er først og fremmest FDBs centrallaboratorium og prøvekøkken. Overvågningen af leverandørvirksomhedernes hygiejniske og produktions-

tekniske forhold er sat i system efter nye metoder, og kravene til både råstoffer og færdigvarer nedfældes i udførlige og præcise specifikationer.

Kontrollen omfatter i lige høj grad produktion på egne og fremmede fabrikker; og på områder, hvor internationale koncerner søger monopolmagt, som f. eks. dybfrostvarer, har FDB i samarbejde med kooperative søsterorganisationer gennemført et samarbejde med det formål at sikre uafhængige forsyningskanaler helt tilbage til den friske råvare.

Datomærkningen er et andet eksempel på den kompromisløse kvalitetslinje, FDB er ved at indarbejde. Omfattende holdbarhedsanalyser har foreløbig ført til datomærkning af ca. 200 af de mest gængse fødevarer og nydelsesmidler i brugsforeningernes varesortiment, og flere følger efter i 1968. Holdbarhedsperioderne kontrolleres løbende gennem smagsprøvningsfor de mest omfindtlige varer indenfor alle varegrupper.

I moderne selvbetjeningsbutikker og supermarkeder skal forbrugeroplysningerne først og fremmest gives af varerne selv, og 1967 har bragt en væsentlig udvidet anvendelse af indholdsdeklarationer – langt udover, hvad loven kræver – opbevarings- og brugsanvisninger og nye ideer til husholdningerne. Betjeningen med vareoplysninger er forbedret gennem kursusvirksomhed for mange tusinde brugsforeningsmedarbejdere i det forløbne år.

Indsatsen for forbrugerne rækker på flere felter udover egne varemæssige grænser, således gennem FDBs egen oplysningsvirksomhed fra de 7 centralafdelinger og ved støtte til Forbrugerrådet og opinionsmæssig opbakning til forbrugersynspunkter, sidst FDBs tilslutning til tanken om et opinionsnævn, hvortil forbrugerne kan klage i tilfælde af uheldige konkurrencemetoder.

Den formålsparagraf, der er lede-tråden for FDB, rummer en forpligtelse til at øve en almennyttig indsats gennem konkurrence på pris og kvalitet. Det er en forpligtelse, der tages meget alvorligt gennem alle brugsforeningsbevægelsens led, og som accentueres ekstra stærkt ansigt til ansigt med de aktuelle vanskeligheder for Danmarks økonomi. Det skal være et nytårsønske, at hver enkelt af Samvirke's læsere og flere til i 1968 vil udnytte de kræfter, FDB har sat ind på at leve op til sine forpligtelser overfor sine ejere: Brugsforeningerne og deres medlemshusstande.

EBBE GROES.

1967

Så gik året 1967, og det kan vist siges, at det var et godt år for brugsforeningsbevægelsen.

Medlemsmæssig passerede vi i 1967 750.000 medlemmer. Det betyder, at godt og vel 45 % af danske husstande er medlemmer i vor bevægelse.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at byde de nye medlemmer velkommen og håbe, at de vil leve med i „brugsens liv“ og ikke bare være kunder.

Der er i årets løb tilmeldt otte nye brugsforeninger til FDB, deraf er de seks stiftet på Grønland, og de to i Jylland.

Vi byder også de nye foreninger velkommen i arbejdet og i bevægelsen.

I årets løb er der udmeldt 24 foreninger; de fleste som følge af sammenslutninger med andre foreninger, dog er enkelte mindre foreninger nedlagt.

Vi havde ved årets udgang 1816 foreninger.

I 1967 er et stort antal moderniserede og udvidede butikker taget i brug. FDB har medvirket ved 160 nyinvesteringer, og Brugsforeningen HB har ligeledes taget en række nye supermarkeder og dobbelt-supermarkeder i brug.

Det er klart, at de nye butikker har medvirket stærkt til den omsætningsfremgang, vi havde, og som i 1967 uden tvivl vil ligge over den fremgang, privathandelen havde, ligesom det var tilfældet i 1966.

Årets omsætning er steget med ca. 15 % for butiksvarene til ialt ca. 2900 mill. kr. Medregnes grovvareomsætningen på ca. 350 mill. kr. samt omsætningen i de store varehuse, som vor bevægelse driver, bliver den samlede omsætning på mere end 3300 millioner kr. i 1967.

Der er grund til at sige tak til alle medarbejdere i bevægelsen – både i FDB og ude i brugerne – og det gælder alle, fra de få i den mindste landbrugs til de mange i det største supermarked. Uden god indsats alle steder havde vi ikke nået det resultat.

Vore kredsmøder var besøgt af 10.400 tillidsmænd og -kvinder i maj måned og af 8.600 i november måned. Efterårsmøderne er sædvanligvis mindre besøgt end forårsmøderne. Det store antal deltagere vidner om stor interesse blandt tillidsmænd og -kvinder i bevægelsen.

Der udføres i hverdagen et stort og vigtigt arbejde af bevægelsens tillidsmænd og -kvinder, et arbejde, der ikke bliver mindre vigtigt og nødvendigt, når omsætning øges, butikstruktur ændres og rationalisering tager fart, og i 1967 har vi da også diskuteret og tilrettelægget nu en aktivisering af uddannelse og oplysning for vore tillidsrepræsentanter. 1968 skulle gerne blive præget heraf.

En tak til disse 11.000 mænd og kvinder i brugernes ledelse landet over skal ikke glemmes – de og deres arbejde understreger vor bevægelses demokrati.

Oplysningsarbejdet vil blive fornyet i 1968, og det er vigtigt, at vi følger med på denne front, ja ikke alene følger med, men også skaber nye former for oplysning overfor vor store medlemsskare og går positivt ind i en almen forbrugeroplysning i landet.

Brugsforeningsbevægelsens struktur vil blive sat på dagsordenen i 1968. En diskussion om fremtiden er nødvendig, og det kan vist siges, at 1967 var forberedelsens år til denne debat. Jeg tror, jeg tør sige, at der i FDBs ledelse, repræsentantskab og bestyrelse vil blive opnået enighed om fremgangsmåden frem mod det endelige mål.

1967 var trods problemer og vanskeligheder et godt år for vor bevægelse. 1968 kan vi kun gætte om, også det skal nok give sine problemer og vanskeligheder, men også resultater.

Tak for året, der gik. Velkommen til arbejdet i 1968.

LARS P. JENSEN.

NÅR man bevæger sig på opfindelsernes overdrev, er det ofte de helt små ting, der giver resultater. Den erfaring har man i hvert fald høstet på Arbejdsmarkedet under Dansk Arbejde, hvor man hver måned får ca. 100 henvendelser om distribution og salg af opfindelser af enhver tænkelig art. Det resulterer i 10 gange så mange forespørgsler fra interesserede fabrikanter og producenter, der ofte sammen med opfinderen spinder guld på tilsyneladende håbløse ideer.

Et eksempel: I Arbejdsmarkedets arkiv befinder sig disse tre opfindelser:

① En insektpistol til fluer og lignende – tilmed forsynet med sigtekorn. „Våbnet“ er udformet som en slags pistol med to vingeformede plader, der ved tryk på en udløser klapper sammen og maser den formastelige fredsforstyrrelse.

② En ganske almindelig skruevinge, men forsynet med et excentrisk hjul. Hermed er det muligt med et enkelt greb at fastlåse skruevingen i stedet for som vanligt at benytte en langsommeleget gevindanordning. Denne skruevinge skulle især være anvendelig til kødhakkemaskiner, pålægsmaskiner og andre husholdningsredskaber.

③ En fastholdelsesanordning til møbelgjorde. Det er de remme, der findes i polstrede møbler, og som normalt fastgøres ved hjælp af søm. Opfindelsen

Skruevinge med excentrisk hjul. Ideen skulle kunne lette husmoderen i arbejdet med fastgørelse af f. eks. kødhakkemaskinen, og den blev betegnet som god, men har aldrig givet noget udbytte til sin ophavsmand.

gik ud på i stedet at låse jorden fast i en revne i træet ved hjælp af en pind, der sættes i klemme.

Ud fra den betragtning, at skruevingen ville betyde en lettelse for næsten enhver husmor, betragtede man på forhånd denne idé som langt den mest salgbare, medens man anså møbelgjord-opfindelsen for at være væsentlig mere tvivlsom og nærmest vurderede insektpistolen som en ren kuriositet.

Praksis viste noget helt andet. Møbelgjord-ideen blev ikke så lidt af en guldgrube for sin opfinder. Han lever i dag af „rentepenge“. Insektpistolen tjente de investerede penge hjem og lidt til, men absolut ingen har været interesseret i den tilsyneladende så fordelagtige skruevinge. Den idé har tværtimod kostet sin ophavsmand nogle tusinde kroner.

– Det er bl. a. på grund af disse erfaringer, vi har mottoet: *Enhver idé skal have en chance, siger Arbejdsmarkedets leder, kontorchef H. Jersing. Det har vist sig, at ingen sagkyndig kan vurdere en idé på forhånd. Vi underkender derfor aldrig de forslag, som en kreds af hverdagslivets idémænd og -kvinder daglig præsenterer os for.*

HVAD VI DOG GÅR OG OP FINDER

**TYK OG TYND
SOVS AF
SAMME KANDE**

**Hårbørste med
støvsuger-
tilslutning**

**PISTOL TIL AT
„SKYDE“
FLUER MED**

**Stråtag i
plader**

**Sæbestykke,
som ikke skal
gøres vådt**

**DAMETASKE
MED LYS**

Der er imidlertid ikke noget at sige til, at Arbejdsmarkedets medarbejdere undertiden spærre øjnene op. Hvad mener De om opfindelser som disse:

★ En hårbørste med støvsuger-tilslutning. Den er opfundet af en husmor i Hvidovre, der mener, at man på denne måde effektivt kan fjerne løse hår og skæl.

★ En elektrisk belysningsanordning til dametaske. Ideen kommer fra en ingeniør i Vejle, som åbenbart er blevet træt af at se sin kone rode i tasken efter gadedørsnøglen. Der er indbygget en kontakt i taskehåndtaget, så man selv en brandmørk aften kan få et klart overblik over taskeindholdet.

★ En sovsekande, der efter ønske kan hælde tyk eller tynd sovs. Den er konstrueret af en københavnsk frue – i øvrigt en søster til en af vore mest kendte komponister. Hun udnytter den kendsgerning, at den tykke sovs lægger sig i bunden af kanden, mens den tynde flyder ovenpå.

Kanden er i hver ende forsynet med en tud og et skillerum. Det ene skillerum når ikke helt ned til bunden af kanden, og når man hældes af denne ende, slipper altså kun den tykke sovs ud. Modsat er skillerum num-

mer to ikke højere, end at den tynde overfladesovs kan passere, når der hældes af denne tud.

★ Stråtag i plader. Det kommer fra en herre i Sæby og består i virkeligheden af et plastmateriale. Denne tagbeklædning er fuldstændig „naturotro“, vandtæt og ildfast. Flagerne er lige til at smække på taget – og i løbet af få timer er selv en moderne villa så „idyllisk“ som noget hundredårigt bondehus.

★ Et adviseringsapparat, der oplyser, om Peter er hjemme. Det er opfundet af en snedker i Helsingør, som er blevet godt træt af ustandselige forespørgsler om, hvorvidt husets børn er hjemme – og om de må komme ud at lege. Apparatet er på størrelse med en pakke cigaretter og forsynet med en vippeanordning, så der skiftevis kommer en grøn og en rød plade til syne. Når signalet viser grønt, må Peter og Lise gerne komme ud at

systemet er at bevare kaffens aroma.

★ En kontaktmaske til brug ved kunstigt åndedræt efter mund-til-næse-metoden. Masken er af plastic og ikke større, end at man kan gå med den i en lomme. Når der bliver brug for den, placeres den i den forulykkedes næsebor, og hjælperen kan så give kunstigt åndedræt gennem maskens anden ende. Han undgår altså den lidt uæstetiske direkte kontakt.

★ En sæbeholder til rejsebrug, indrettet således at man ved hjælp af et skærehovede kan afrive den fornødne sæbe i spånform. Den travle rejsende slipper derved for at pakke våd sæbe ned i kufferten.

– Måske vil nogle af disse opfindelser vise sig at være mange penge værd, siger kontorchef Jersing, men det er umuligt at bedømme på forhånd. Jeg skal i alt fald nok lade være. Der-

hele taget var en opfindelse. Den inspirerede imidlertid en virksomhed til at fremstille en ny flasketud – og manden fik en større kontant sum på bordet for sin idé.

Anti-gratister

Det er et broget gennemsnit af befolkningen, der går med „opfindemykker“ – husmødre, arbejdsmænd, højt kvalificerede teknikere og videnskabsmænd, landmænd, søfolk osv. Det er imidlertid karakteristisk, at mange af disse opfindere inspireres af de samme ting og begivenheder: ulykkestilfælde, røverier, sygdomme og arbejdspladsproblemer.

Ja, folk kan endog blive opfindere i irritation over, at kollegaen kører gratis med sporvognen! Arbejdsmænd har modtaget mange opfindelser, hvis eneste formål er at gøre livet surt for gratisterne. Af de mere enkle kan nævnes en lille clips til at fastgøre i reverset. Billetten skulle så anbringes i denne clips, som opfinderen foreslog sporvejene at uddele gratis til alle passagerer.

Efter større katastrofer nærmest vælter det ind på Arbejdsmænd med nye opfindelser. F. eks. affødte Grønlandsskibet *Hans Hedtofts* forlis det hidtil største antal henvendelser. Der kom bl. a. så mange forslag til synkefrie skibskonstruktioner, at Arbejdsmænd måtte bede Statens Skibstilsyn om assistance. Men desværre var ingen af „opfindelserne“ anvendelige.

Efter skibsuplykker kommer der også altid mange forslag til

forskellige ballon-anordninger. Men disse ideer er heller ikke brugbare. Opfinderne gør sig tilsyneladende ingen forestilling om, hvordan en ballon reagerer i vindstyrke 10...

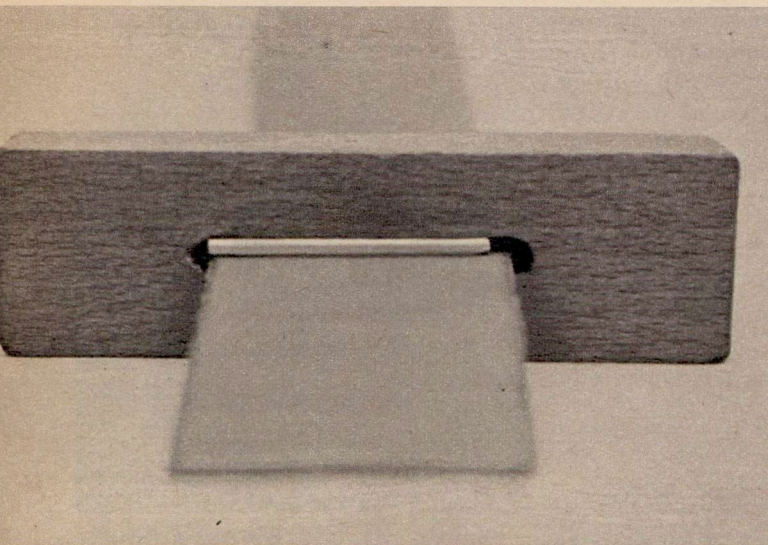
Faldlemme og maskinpistoler

I denne tid, hvor bankrøveri er særdeles aktuelle, opfindes der bankrøver-fælder som aldrig før. Den mest hyppige genganger er lemme i gulvet foran kassererlugen! Endvidere alarmanordninger af enhver art, mekaniske dørlåse og automatiske våben. En opfinder foreslog at anbringe en skjult maskinpistol under bankkassereens pult. Man kunne så altid gennemhulle røverens ben!

Arbejdsmænd har jævnlig kontakt med politiet om disse opfindelser – men desværre for opfinderne kender man på politigården alle disse forslag i forvejen.

Kun en enkelt af anti-bankrøver-opfindelserne er blevet sat i produktion. Det er en tåregaspistol indeholdende en farvet vædske, som er umulig at afvaske de første døgn efter et „skud“. Opfinderen mente meget naturligt, at en bankrøver smurt til i hovedet med rød farve ikke skulle være så svær at spore.

Våbnet fandt dog først og fremmest anvendelse som forsvarspistol for damer. En hel del af produktionen gik bl. a. til eksport. Då våbnet ganske vist er uskadeligt men temmelig voldsomt, var politiet imidlertid ikke glad for ideen. Produktionen er derfor ophørt.

lege. „Rødt lys“ betyder stop – lektiælæsning eller husarrest.

★ En automatisk lukkeanordning, som befrier folk for besværet med at skrue hættten af og på tandpastatuber o. l. Tuben påskrues simpelt hen en ventil, så indholdet kun kan passere ved tryk.

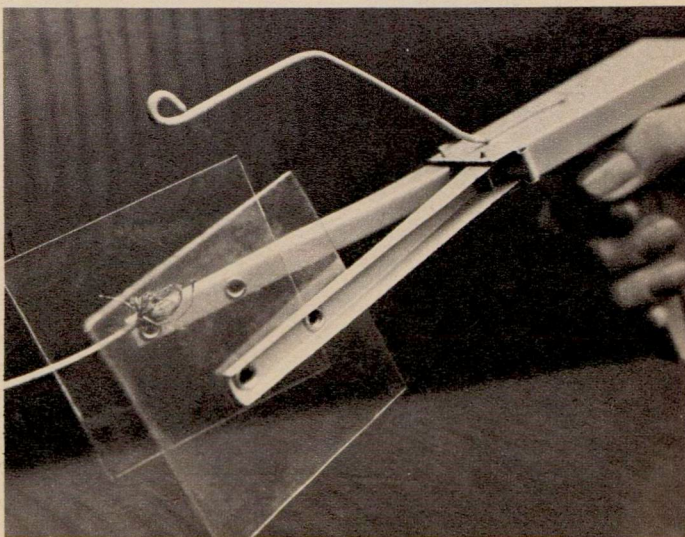
★ En kaffedåse, som man kan tage en portion bønner af, uden at der kommer luft til det øvrige indhold. Dåsen fungerer på den måde, at man stiller den på hovedet, hvorved der falder en portion kaffe ned i et specielt rum, som så afskæres med en skillevæg, inden dåsen atter vendes og åbnes. Hensigten med

Fastholdelseanordning til møbelgjorde. Ideen blev ikke så lidt af en guldgrube for sin opfinder, der i dag lever af „rentepenge“.

til har jeg gættet forkert for mange gange.

Der kom engang en lille mand herind med et ganske almindeligt glastrør med en gummi-prop i dene ene ende. Det var en hældeanordning til en soyaflaske. Det kneb ærlig talt for os med at se, at det i det

Insektpistol med sigtekorn. Et tryk på udløseren får de vingeformede plader til at klappe sammen om brumbassen og mase den.

TILLÆG FOR LIVSFARE: 8 kr. om dagen!

Endnu ligger der fra krigens tid et par tusinde ueksploderede bomber i jorden i Danmark. Artiklen her fortæller om den militære specialgruppe på elleve mand, som søger at fjerne så mange som muligt af disse ubehagelige krigsminder.

UNDER anden verdenskrig kastede allierede flyvere, så vidt man har kunnet opgøre det, i alt 3269 sprængbomber og 22,298 brandbomber over Danmark. Efter en almindelig tommelfingerregel eksploderede hver tiende af disse bomber ikke, og de fleste af disse ca. 2500 forsagere ligger endnu, hvor de faldt.

Kun en svag hulning i jorden minder om nedkastningen, men selv efter at der nu er gået 25 år, har man ingen garanti for, at bomberne ikke kan eksplodere. Dels kan de blive ramt f. eks. ved gravearbejde, dels kan tæring og indtrængning af grund-

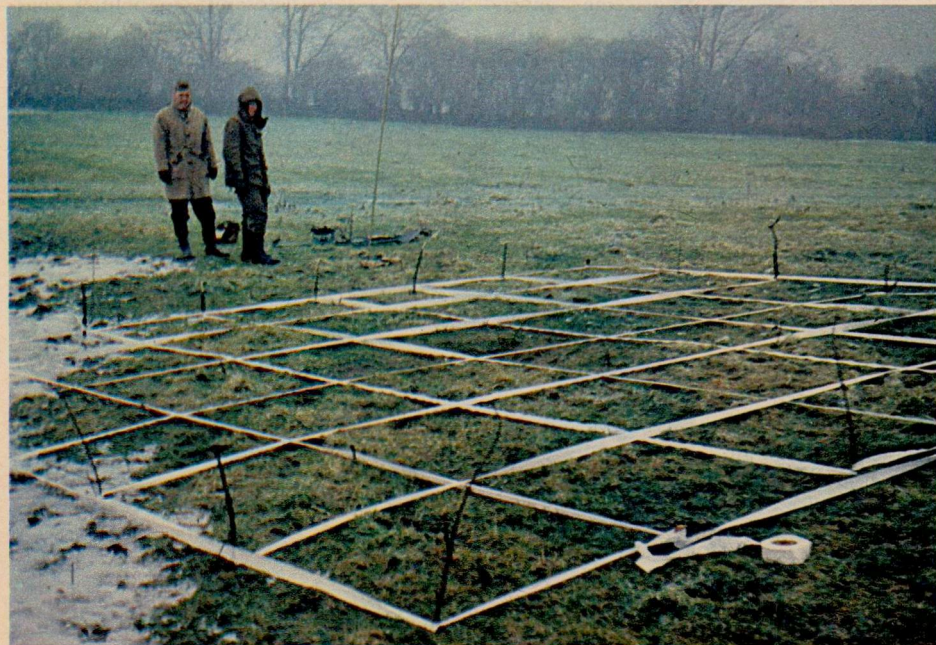
vand få en bombe til at eksplodere „af sig selv“. Det har man flere eksempler på fra udlandet.

Sidste år påbegyndte man imidlertid et mere systematisk arbejde på at skaffe os af med disse ubehagelige krigsminder. Efter at der i foråret indløb et foruroligende stort antal meldinger om fund af gamle blindgængere, oprettedes en specialkommando til at tage sig af denne opgave. Det er en lille gruppe, som er underlagt militærets ingeniørskole, og som består af den 50-årige major S. A. Hansen, to specialofficerer og otte menige fra sjællandske og jyske ingeniørregimenter.

Mange nye meldinger om gamle bomber

Foråret og sommeren sidste år arbejdede gruppen i Sønderjylland, hvor der foreløbig

Jagten på ueksploderede bomber begynder med, at et kvadreret net udlægges over området, og så gennemses hvert felt nøje med et geigertæller-lignende apparat.

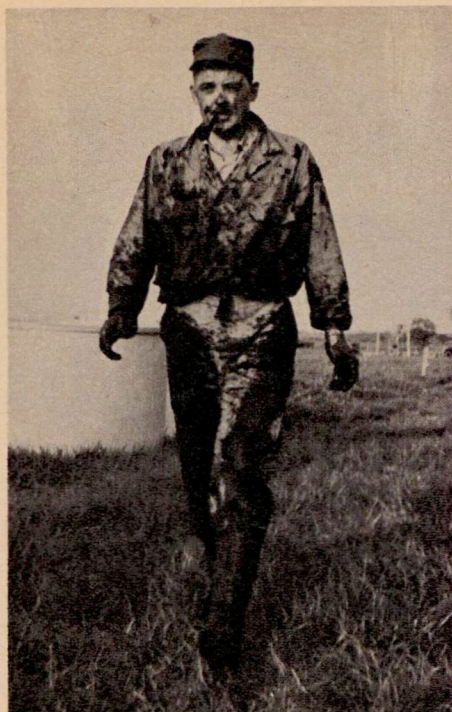

▲ Afstivning af en udgravning omkring en bombe slås ned.

er uskadeliggjort to søminer på hver et ton, en sprængbombe på 250 kg og en brandbombe på 15 kg. Når de sønderjyske områder er gennemgået, venter nye opgaver ved Maribo og i Himmerland.

De fleste bomber blev nedkaste planløst over åbne arealer, fordelt jævnt over hele landet, når de allierede bombemaskiner forfulgtes af tyske jagere. Størsteparten af blindgængerne har hele tiden været kendt af lokalbefolkningen, men har alligevel fået lov at blive liggende.

– Det skyldes, fortæller major S. A. Hansen, at folk simpelt hen ikke har troet det muligt at blive af med bomberne. De har i stedet valgt at gå uden om de farlige steder. Først når bomberne lå i vejen for

Der graves i en brønd, ofte i mudder, og efter en sådan tur ser man ikke særlig pyntelig ud.

dræningsarbejder o. lign., er myndighederne blevet underrettet. Men nu, hvor vi har overbevist folk om, at det virkelig er muligt at blive af med det farlige stads, er det strømmet ind med nye bombemeldinger her i Sønderjylland.

Mange af meldingerne er falske – men det gør ikke noget, tilføjer majoren. Vi betragter også opgaven som løst, når det konstateres, at der ikke findes nogen bombe.

Gruppen brugte således engang flere dage

til at undersøge et hul, der grangiveligt lignede et tilvokset bombekrater. Men det viste sig, at der i hullet kun havde stået en lysmast, som var blevet benyttet til kløpind af en flok køer. Dyrene havde trampet rundt om masten, så den karakteristiske kraterlignende fordybning i jorden var opstået.

Når man skal afgøre, om der nu også findes en bombe i jorden, udlægges et kvadreret net over området, og hvert felt gennemses nøje med geigertæller-lignende apparater. Da nogle miner er følsomme over for magnetisme, er al materiel afmagnetiseret.

Ofte må der tegnes kilometervis af kurvilleder og diagrammer, før bomberne afsløres – måske adskillige meter under jordoverfladen. Ved hjælp af vandtryk rammes dernæst 10 meter lange rør ned i jorden. I rørene nedsænkes følesonder, der for hver 25 cm måler bombens magnetiske udstråling. Ved det afsluttende gravearbejde benyttes en otte meter dyb brønd.

Under gravningen er mandskabet iført tætsluttende specialdragter – en slags frømandsudstyr – idet arbejdet er utroligt snavset. Ofte står folkene i mudder til livet, og der må pumpes i tonsvis af grundvand op, før det er muligt at komme til med skovlene. Gravearbejdet er heller ikke ufarligt, selv om brønden beskytter mod sammenstyrtninger. Mudderet kan „slå op“ gennem bunden af brønden, så folkene pludselig har mudder til under armhulerne. Så er det om at komme op i en fart!

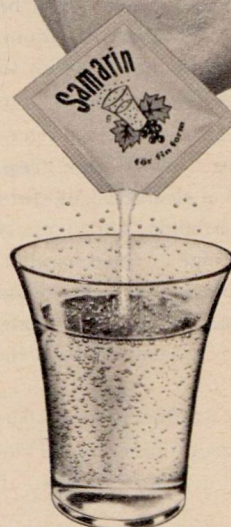
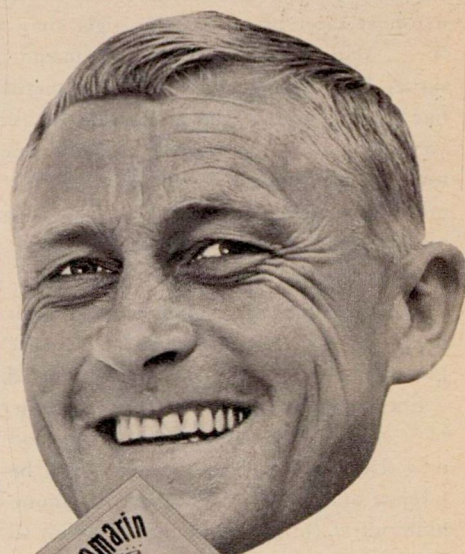
Sprængstof som kunstgødning

Når bomben er afdækket, gælder det om at typebestemme den. Virker brandrøret elektrisk, mekanisk, kemisk eller som et urværk? Det er det store spørgsmål. Som det er livet om at løse korrekt.

Brandrøret i en gammel bombe lader sig også skrue ud ved hjælp af fjernbetjening. I fjernsyn kan man følge, om processen foregår rigtigt.

Godt humør

koster
kun
14 øre
om
dagen

Der sker engang imellem, at man føler sig ude af form. Måske blev det lidt sent aftenen i forvejen, måske har man spist lidt for meget af den gode mad. Der findes så mange ting, som kan give dårligt humør og gøre dagen grå og trist – men heldigvis findes der også et effektivt middel mod dårligt humør. Drik et glas herligt forfriskende Samarin hver morgen eller til måltiderne, og De føler Dem straks som et nyt menneske. Samarin i de praktiske portionsposer er nemt at anvende og koster kun 14 øre pr. glas. Og så smager det godt og forfriskende. Kan fås overalt. Køb i dag.

Samarin

gør øget velvære

Det er muligt at slå op i bøger, der fortæller, at hvis man skruer brandrøret ud på den og den måde, vil bomben ikke eksplodere. Men det er ikke muligt at sikre sig mod 25 års rustdannelser og ælde. Der kan være sket omdannelser i sprængstoffet, så det er blevet mere følsomt. Blot en ganske lille krystal-omdannelse af det kemiske sprængstof – og så...

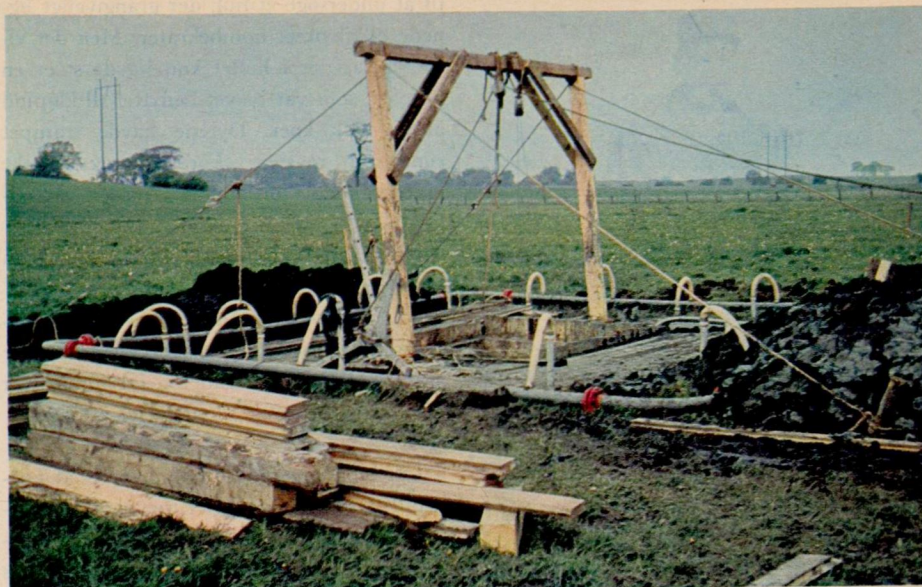
– Vi har dog været heldige indtil nu, idet alle „vores“ bomber har set ud, som om de netop er taget ud af depotet, siger major S. A. Hansen, der altid selv egenhændig skruer brandrørene ud. Selv om bomberne har ligget i jorden i 25 år, har de faktisk været lige til at tage op i et fly og droppe ud igen. Men skinnet kan jo bedrage. Selv om bomberne ser pæne ud med maling og afmærkninger intakte, er det jo ikke sikkert, at de er i orden indvendig.

Først når også sprængladningen og detonatorerne er taget ud, kan folkene være 100 pct. sikre. Bomberne bliver så skilt helt ad.

Sprængstoffet fra de to store søminer blev simpelt hen benyttet som kunstgødning. Det var et kaffegrumsagtigt pulver bestående af 20 pct. trotyl og 80 pct. ammonium-nitrat (kvælstofgødning). I andre tilfælde bliver sprængstoffet kogt ud af bomberne ved hjælp af en dampstråle.

De tomme hylstre bliver som regel sprængt i luften – for en sikkerheds skyld. Det er forbudt produkthandlere at aftage gamle bomber. For nogle år siden skete der en ulykke på stålseværket i Frederiksværk – måske fordi der var smuttet en gammel bombe med lidt sprængstof med ind i smelteovnen.

En sådan gammel bombe eller mine kan skabe betydelig ravage. Da brandrørene blev skruet ud af søminerne, havde politiet af-

spærret området en kilometer væk. 15 familier blev evakueret, og i en radius af 1600 meter fra minerne blev folk anmodet om at lukke vinduerne op, af hensyn til lufttrykket ved en eventuel eksplosion. En sådan mine er livsfarlig i en afstand af tohundrede meter.

Søminerne var kastet under krigen af engelske fly, der minerede Østersøen. Skarpt forfulgt af tyske jagere droppede englænderne fire miner ved Bovrup. To faldt på en bakke og blev demonteret af tyskerne, mens de andre to borede sig seks meter ned i en mose. De blev taget op på grund af et dræningsprojekt. Det var et hårdt stykke arbejde. Folkene lå i 98 minutter under minerne i seks meters dybde i pløje og

Sprængladning og detonatorer er fjernet og den store bombe er derefter med hejseværket løftet op til overfladen. Her bliver den helt skilt ad, før det tomme hylster til slut sprænges.

Hejseværket er opstillet over hullet, fra hvilket den 25 år gamle bombe skal tages op.

dynd. Manden, der foretog den endelige desarmering, måtte kravle neden under teleskopbrøndens nederste kant og ind i et så snævert hulrum, at det kun var muligt at bruge højre arm.

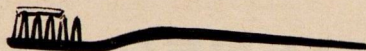
Ingen unødigt risiko

– Men vi foretager os ikke noget, som vi ikke er sikre overfor, siger major S. A. Hansen. Ganske vist udfører vi krigsmæssige opgaver, men i fredstid er der ingen grund til at tage chancer. Vi har også strenge ordrer til ikke at løbe nogen personlig risiko. Når brandrøret skrues ud, er der ingen grund til at sidde overskrævs på bomben og sige: Jeg er en farlig ka'l. Hvis vi finder, der er en risiko til stede, skrues vi simpelt hen brandrøret ud ved hjælp af fjernbetjening. Vi ligger så flere hundrede meter væk og dirigerer processen ved hjælp af snoretræk.

Men selvfølgelig kan et eller andet altid kikke, trods alle mulige forholdsregler, indrømmer majoren. Opgaverne kan nemlig også være meget ondsksfulde. Under krigen blev nogle af bomberne således forsynet med mekanismer, så blindgængerne eksploderede ved demontering. Her gælder det om at finde det mærke, som armeringsfolkene selv anbragte for at de kunne kende de „lumske“ bomber.

Efter hver demontering kan folkene i ammunitionsrydningskommandoen hæve et ekstrahonorar for farligt arbejde. Officererne får 35 kroner og hver af de frivillige menige otte kroner – som ikke er skattefri. Beløbene er ikke regulerede siden 1938 – men der er nu omsider indledt forhandlinger for at få farenhonoraret hævet. k.b.

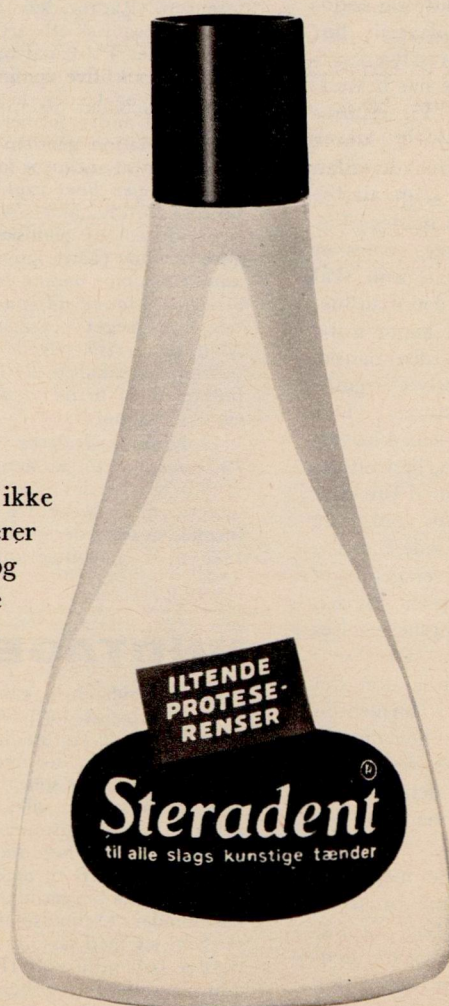

Med tandpasta
børstes naturtænder
hvide

- men
kunstige tænder
behøver
Steradent!

Deres protese ser fuldkommen naturlig ud, men De må ikke glemme, at den er syntetisk fremstillet - og derfor reagerer anderledes på forureninger end almindelig tandemalje og tandkød. Steradent er specielt fremstillet til at rense de materialer, Deres protese består af! - Bruger De Steradent regelmæssigt - HVER aften - så vil protesen altid være hygiejnisk ren - og give Dem en herlig frisk fornemmelse! ... Steradent desinficerer, holder tandsten, tobakspletter og proteseånde borte. Steradent fås som pulver i en elegant, hvid plasticflaske, der pynter på toilethylden. Steradent er let at bruge og ideel til alle slags kunstige tænder - uanset hvilke materialer de er fremstillet af.

Reckitt

NYT SKRIDT FREM MOD DANMARKS BRUGS- FORENING

MED DEN opgave at underbygge struktur-overvejelserne i den danske brugsforeningsbevægelse med erfaringerne fra Sverige har FDBs bestyrelse og repræsentantskab henlagt sit februar-møde til Malmø og Kristiansstad. For at sikre studierne i de to byer den største effektivitet har FDBs formand Lars P. Jensen i spidsen for en stab af medarbejdere aflagt besøg i de to nævnte store brugsforeninger, hvor man har tilrettelagt programmet i enkeltheder.

FDBs repræsentantskab har tidligere været i Kristiansstad på et tidspunkt, hvor et stort strukturelt reformarbejde var igangsat i det sydøst-svenske område.

Meningen med det nye besøg er ved selvsyn at skaffe sig kendskab til, hvordan planerne har udviklet sig, om deres iværksættelse og videreførelse har bekræftet forventningerne. Vil erfaringerne herfra eventuelt kunne blive en rettesnor for, hvordan man skal gå frem i Danmark?

På de møder, som holdes i forbindelse med besøget, ventes et strukturudvalg nedsat, som skal tage stilling til, hvordan man mener mest praktisk at kunne gribe spørgsmålet an om den danske brugsforeningsbevægelses fremtidige organisationsform. Den strukturbetænkning, som blev afgivet for tre år siden, beskæftigede sig overvejende med principielle synspunkter. Man tænker sig nu at gå et skridt videre i den hensigt at få tilvejebragt noget i retning af en „køreplan“ for den danske brugsforeningsbevægelses samlingsbestræbelser. Det vejledende kommissorium for det nedsatte udvalg vil formentlig samle sig om disse to hovedpunkter: Hvordan tænkes den strukturelle målsætning defineret og hvordan forestiller man sig den virkeliggjort?

Et spørgsmål, som er meget påtrængende, er de små brugsforeningers særlige stilling. Et underudvalg ønskes nedsat om denne specielle sag og en betænkning herom afgivet snarest muligt.

IKKE PLADS I ÆTEREN FOR EN SPECIEL TV-KANAL

Mange vigtige spørgsmål til drøftelse på 4 dages konference om oplysnings- og informationsopgaver i brugsforeningerne.

SPØRGSMALET om at åbne en speciel TV kanal for informationsopgaver af erhvervsbetonet karakter, var et af de mange emner, som blev drøftet under en 4 dages oplysningskonference på FDBs kursusjendom Slettenhus i november måned, tilrettelagt og ledet af FDBs formand Lars P. Jensen, af formanden for FDBs oplysningsråd gdr. Kr. Nielsen, Fredsted, og Oplysningsafdelingens leder Aage Pedersen.

Førstedirektør Ebbe Groes nævnte i et foredrag om oplysningsarbejds mål og midler i brugsforeningsbevægelsen betydningen af de kontaktmuligheder, der kan opnås gennem massemedierne, specielt TV, der uden sammenligning må betegnes som det mest effektive instrument til massepåvirkning. Han understregede, at en eventuel TV kanal i erhvervslivets tjeneste ikke nødvendigvis behøver at udnyttes til reklamering i banal forstand. Den kan også være formidler af forbrugervejledende og ideologisk oplysning, og i denne egenskab ville den gøre god fyldest som et nyttigt redskab for brugsforeningerne.

Muligheden for en løsning af dette spørgsmål blev berørt i de følgende konferencedage overfor radio- og TV-folk, der som gæster overværede konferencen. Radiorådets formand Knud Heinesen afviste kategorisk ethvert ønske om oprettelse af en kommerciel TV-kanal baseret på reklamer, bl. a. fordi den vil blive domineret af store udenlandske koncerner og kæder, men han tog ikke på stedet stilling til andre former for erhvervs- og forbruger-information gennem specielle udsendelser.

Men en af radioens kendte medarbejdere, programsekretær Bent Pihl, fremførte i en af konferencens forudgående sessioner sin stærke tvivl om, hvorvidt det af tekniske grunde kunne lade sig gøre at åbne ekstra kanaler til de nævnte formål, uanset om man kunne finde fuldt forsvarlige former for sådanne udsendelser. Pladsen i æteren er desværre meget begrænset, når det gælder TV. Men Bent Pihl pegede på en anden mulighed, nemlig det såkaldte EVR apparat, som Samvirke beskrev i en artikel i nr. 21 (Eget program på eget TV-apparat).

Oplysningsudvalgets leder, kontorchef Aage Pedersen mente, at den tekniske udvikling løber så hurtigt, at der nok en dag skal vise sig helt uanede muligheder for TV-kanaler til specielle formål, så man derigennem kunne få direkte kontakt med personale, medlemmer og det store

publikum. Men i mellemtiden ville en fremgangsmåde som den af Bent Pihl anviste med „dybfrosne“ TV-programmer i kassetter til de forskellige brugsforeninger lade sig anvende.

Mange emner til drøftelse

Talrige emner i lighed med ovennævnte var under behandling på konferencen, bl. a. spørgsmålet om brugsforeningernes stilling til voksenundervisningen, til ungdommen, til de ældre aldersklasser etc. – det vil føre for vidt her at komme ind på dem enkeltvis.

Men både emner og metoder og oplysningsarbejds omfang (f. eks. om brugsen skal påtage sig nye og utraditionelle opgaver med socialt og/eller kulturelt sigte) blev omhyggeligt gennemgået i studiegrupper, som også beskæftigede sig med problemerne om hvordan brugsens forretningsmæssige særpræg burde fremhæves, om andre former for medlemstilknytning end dividenden, om generalforsamlings og andre sammenkomsters betydning for medlemsinteressen, om rekrutteringen af aktive tillidsmedlemmer, om butiksnettets tilpasning etc.

Deltagerne i grupperne var dels bestyrelses- og repræsentantskabsmedlemmer i FDB, dels udvalgte repræsentanter, dels repræsentanter for det aktive oplysningsarbejde ude i kredsene og dels funktionærer med tilknytning til oplysningsarbejdet.

Oplysningsarbejdets fremtidige organisation

Et specielt afsnit af konferencen beskæftigede sig med oplysningsarbejdets organisation i fremtiden, idet man ønskede at afvikle de nuværende oplysningsudvalg i kredsene, samt opløse det centrale organ Oplysningsrådet i den hidtidige skikkelse. Man mener, at det er et lidt for omstændeligt apparat til varetagelse af nutidens konkrete opgaver. I stedet for er det tanken at konstituere FDB bestyrelses- og repræsentantskabsmedlemmer indenfor hver af de syv centralafdelings-områder som regionale oplysningsudvalg og erstatte oplysningsrådet med en 7 mands-forsamling af bestyrelses- og repræsentantskabsmedlemmer med FDBs formand i spidsen, bistået af en funktionærstab med særlig tilknytning til oplysnings- og informationsopgaver.

Et udarbejdet forslag til disse planers realisering blev godkendt af forsamlingen, men skal bekræftes af repræsentantskabets februar-møde, før de kan virkeliggøres.

De to formænd Lars P. Jensen og Chr. Nielsen opsummerede den vellykkede konferences mange og vidtspredte resultater.

UNDTAGELSESLØV FOR HB

HBs fintbrødsfabrik kan ikke få godtgørelse for køb af kunstigt fordyret mel. Den store brugsforening er derfor stadig dårligt stillet i forhold til konkurrenter, der nyder godtgørelsens fordele.

HB har i årevis som tidligere omtalt i Samvirke søgt at få samme vilkår som andre fintbrødsfabrikker. Landbrugsministeriet, der bevilger godtgørelsen for den høje melpris, sagde stædigt: Nej.

Senest gik HB til ombudsmanden, hvis opgave er at beskytte borgerne mod administrationens vilkårligheder. Ombudsmanden måtte afvise at beskæftige sig med sagen med den motivering, at den dårlige behandling af HB ikke er begrundet i en administrativ forskelsbehandling i ministeriet.

Loven, der bestemmer, at fintbrødsfabrikker

skal kunne få en godtgørelse for det kunstigt fordyrede mel, er nemlig vedtaget af folkettingen, der samtidig godkendte lovens bemærkninger. Heri hed det, at godtgørelsen ikke kan komme virksomheder til gode, som forsynes fra eget fabriksanlæg.

HB har prøvet at finde ud af, hvem der egentlig rammes af denne undtagelsesbestemmelse.

Svar: – Kun én eneste.

Og det er – HB.

Det er ganske uhyggeligt, at dansk lovgivning kan stille en demokratisk ledet, fællesbrugsforeningsvirksomhed ringere end virksomheder, der udelukkende tjener egne interesser.

Med **veje** skal man venner vinde

Indtryk fra en rundrejse i
det besatte Vest-Jordan
af redaktør Eggert Nielsen

At Ægypten får sin Sinai-ørken tilbage, når tiden dertil er inde, kan der ikke herske nogen tvivl om – måske minus Gazastriben. Men hvad der vil ske med den okkuperede del af Palæstina vest for Jordan-floden (den såkaldte „Vestbred“), er mere dunkelt. Hidtil har Israel kun tilkendegivet at ville indlemme det gamle Jerusalem, men om alle andre israelske ønsker og mål inden for det okkuperede territorium bevares der tavshed.

Det er imidlertid ikke vanskeligt at konstatere visse tydelige tegn på, at israelerne i Jerusalems fjernere omegn er godt på vej til at „pille ved grænserne“ på steder, hvor oplagte meningsløsheder har blokeret en fornuftig løsning. Særlig hvad vejene angår.

Det gælder f. eks. på strækningen vestfra til Jerusalem, hvor den eneste færdselsåre gennem 20 år, var den såkaldte „korridorvej“, en snæver passage, begrænset af de omliggende jordanske grænselinjer og aldeles uegnet til at befordre den tætte trafik. Ustandselige trafikpropper medførte, at personbilerne måtte snegle sig af sted bag

tunge lastbiler, fordi der ikke var plads til at overhale, og ærgrelsen herover blev ikke mindre af, at der i korridorvejens nærhed lå en udmærket genvej, som oven i købet afkortede vejstrækningen med en halv snes kilometer, men var utilgængelig, fordi den på nogle få hundrede meter blokeredes af en betydningsløs jordansk „grænsepukkel“.

Er der noget at sige til, at israelerne efter krigen har gjort kort proces med denne grænsepukkel og anlagt en moderne bilvej ind over stedet, så trafikken endelig har fået luft til alle vejfarendes usigelige lettelse?

Det er en af den slags selvbestaltede grænserrevisioner, som man ikke let får israelerne til at give afkald på.

Andre steder i Jerusalems fjernere omegn vil man ikke undgå at bemærke, at Israels øjemål er ret rummeligt, når det gælder om at definere, hvilke zoner man betegner som hørende til det indlemmede Jerusalem. Man nøjes så sandelig ikke med det gamle Jerusalem, Oliebjerget og Gethsemane Have, men har taget munden fuld

og lagt et vidtstrakt opland ind under Jerusalems „interessesfære“. Mod nord må man regne hele strækningen op til luft-havnen som hørende til Jerusalem, selv om denne ligger et godt stykke oppe i Samaria, i nærheden af den arabiske by Ramallah. Ad vejen til Jeriko kan man køre helt til Bethania, før man støder på en grænsespærring, hvilket tyder på, at også denne gamle bibelske by – i dag en hyggelig haveby, præget af nette velhaverhuse – regnes for at høre til Jerusalem.

Men hvor hører Bethlehem til? Det er et af de dunkle spørgsmål, som nok skal volde besvær, når regnebrættet skal gøres endeligt op.

Denne by ligger i dag kun fem minutters bilkørsel fra det forenede Jerusalems sydlige forstæder. Tidligere måtte man spilde en masse tid på en langstrakt omvej, som fra Jerikovejen snørklede sig op gennem det judæiske bjerglands monotone øde til Bethlehem. Nu er den remplaceret af en udmærket bilvej, der uden militærstrate-

Området, hvori den i artiklen skildrede rundrejse i Vest-Jordan foregik.

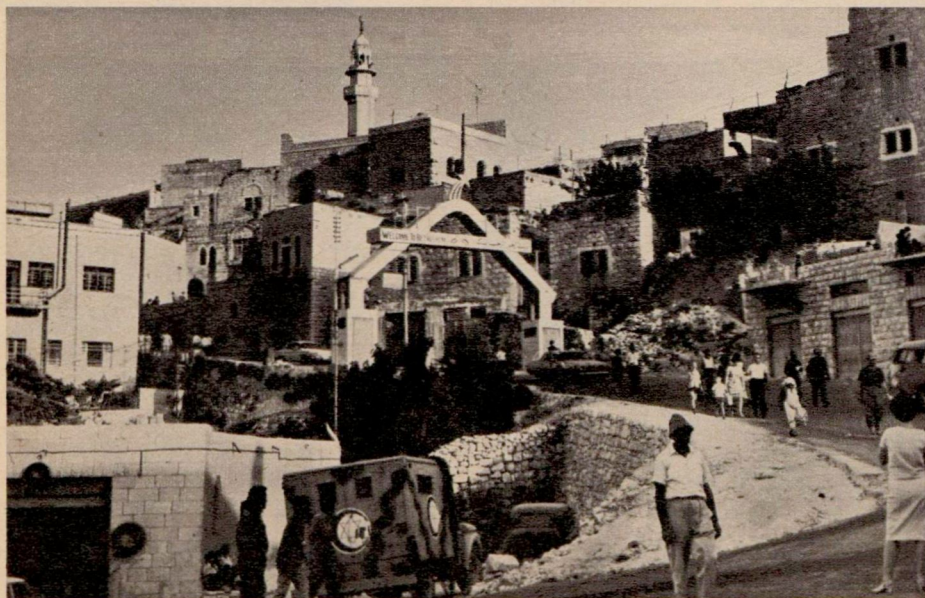
giske svinkeærinder går i lige linje fra Jerusalem til Bethlehem og faktisk knytter de to byer sammen til en helhed.

Officielt hedder det sig, at Bethlehem er afgrænset fra Jerusalem med en demarkationslinje, og det kan da også være, der eksisterer en sådan på et eller andet kort, men i trafikens malstrøm frem og tilbage mellem de to byer er det svært at finde ud af, hvad den faktisk står for.

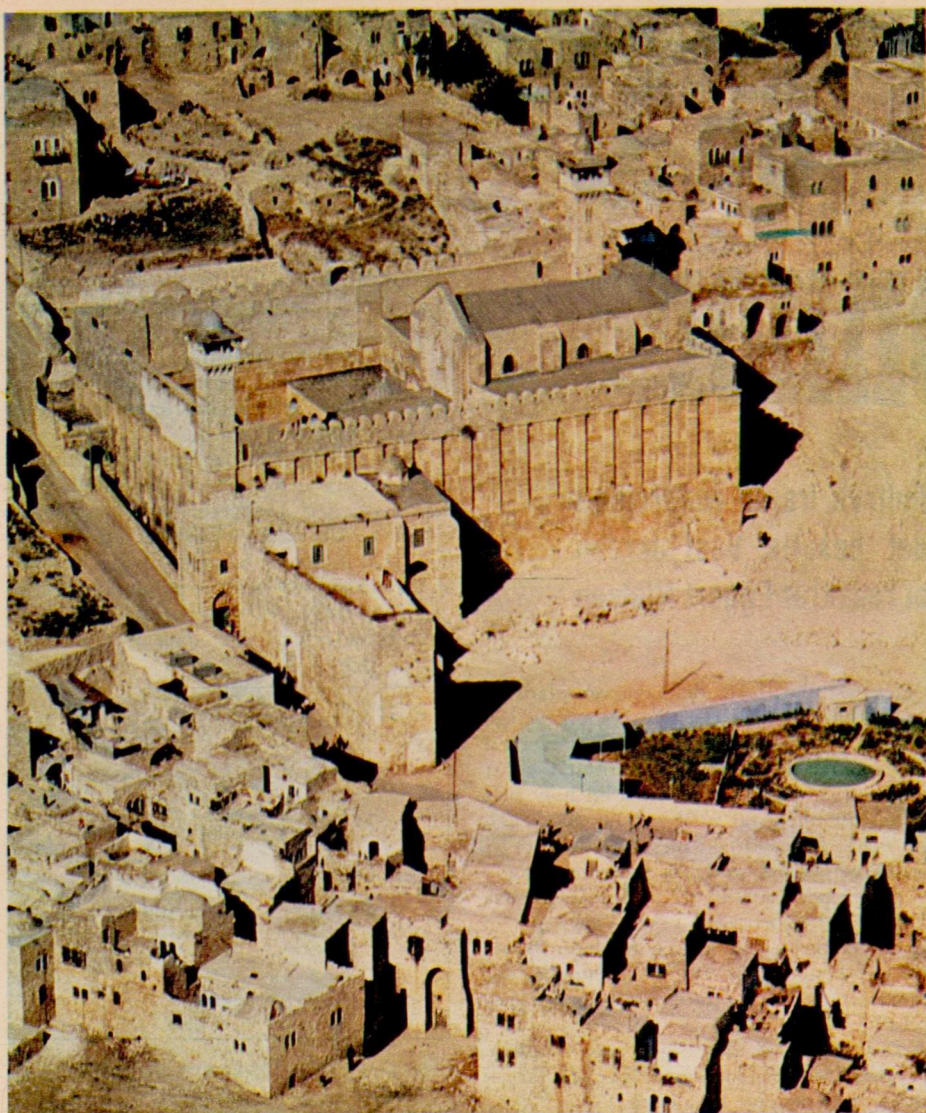
Først på den anden side af Bethlehem, i retning mod Hebron, møder man en virkelig skelsættende grænsespærring, der effektivt kontrollerer alle vejfarende. Et særligt tydeligt fingerpeg er, at alle biler uden for Bethlehem kører med grønne nummerplader, mens man i Bethlehem bruger de samme røde plader som i Jerusalem. Fra ingen af siderne må der køres ind over grænsespærringen uden særlig tilladelse, det gælder også israelske statsborgere. Altså et ubetrageligt tegn på, at her går det virkelige skel, og at Bethlehem betragtes som hørende til Stor-Jerusalem – om ikke de jure, så de facto.

Men ret beset: Kan det være anderle-

Fortsættes side 18

◀ Velkommen til Bethlehem! står der på denne portal over en af indfaldsvejene til den hellige by. Forrest i billedet en israelsk politibil.

▲ Abraham, Isak, Jacob og Joseph, de to første med deres hustruer, påstås at ligge begravet i hulerne under dette fæstningsagtige kompleks i Hebron, anlagt på Herodes' tid. Patriarkerne er også Islams helgener, hvorfor araberne holdt helligdommen strengt afspærret, indtil israelerne efter krigen åbnede den for alle trosretninger.

Rachels grav er et meget besøgt valfartssted på vejen fra Jerusalem til Bethlehem, i lige høj grad en jødisk som en muhammedansk helligdom. Bygningen (med kuplen) vender direkte ud til den nyåbnede, tæt trafikerede landevej. ▼

▲ Bethlehem er en venlig og male-
risk by. Her ses hovedgadens udmun-
ding i det store torv, ved hvis modsatte
side Jesu Fødselskirke ligger. På torvet
sværmer souvenir-sælgerne om turi-
sterne som fluer.

◀ Arabiske bønder handler livligt med
israelske forbigående på lande-
vejene ved Bethlehem. Her forsyner en
israeler sig med druer hos en typisk
gammel araber i den traditionelle jor-
danske klædedragt.

En af de på besat jordansk område ny-
etablerede israelske kibbutz'er (ses ne-
denfor) er anlagt i en erobret jordansk
militærlæjr. Oprindeligt tilhørende en is-
raelsk kibbutz, hvis beboere blev dræbt
af araberne. ▼

▲ Jordan-floden vrider sig i skarpe kur-
ver gennem Jordan-dalen fra Genesareth
sø til Det døde Hav. Den snørklede grænse-
linje er svær at bevogte for de to parter,
jordannerne på højre, israelerne på venstre
side. Her foregår stadig skarpe skudud-
vekslinger ind over floden.

Omfattende vejarbejder er ved hjælp af
arabisk arbejdskraft, men på israelsk ini-
tiativ sat i gang på den strategisk vigtige
strækning fra Bethlehem til Hebron. Billedet
viser en af de arbejdende grupper. ▼

og beslutsomhed, hvormed israelerne dels anlægger nye veje, dels forbedrer eller udvider de gamle i det okkuperede område. Vejen fra Bethlehem til Hebron er et eklatant eksempel herpå. Længs denne vej bemærker man sig i hundredvis af arabiske arbejdere, som fordelt i grupper på 5-10 mand er i færd med dels at rette alle skarpe kurver ud, dels at udvide vejen til den dobbelte bredde. Hvorfor nu netop dette hastværk på dette sted?

Denne vej har i de sidste tyve år ikke været andet end en blindtarm, hvis eneste opgave var at forbinde den lomme, hvori Hebron ligger, med det nordlige opland. Til alle andre sider var grænsen lukket, enten af Israel eller af naturlige hindringer som f. eks. Det døde Hav og dets tilgrænsende randbjerge.

Spørger man, får man blot det svar, at krigen har ødelagt så mange arbejdsmuligheder, at Israel har måttet sætte nødhjælpsarbejde i gang for at beskæftige de arbejdsløse arabere. Det er bedre at lade dem lave

▲ Livlig strøgtrafik i en af Bethlehems gader.

veje end betale dem understøttelse, ræsonnerer man.

Ja, men det kan ikke være den eneste forklaring på, at en så bred vej føres igennem Hebron-lommen. Det sandsynligste er, at den er planlagt som en af fremtidens vigtigste hovedveje i det sydlige Palæstina, fordi den i lige linje følger retningen fra Jerusalem via Bethlehem sydpå til Beer-sheba, Israels nybyggerby i Negev-ørkenen, og derfra ud til Ghaza ved Middelhavskysten: Et pragt eksempel af en kommunikationslinje, som sætter nord og syd i direkte forbindelse med hinanden.

Denne mulighed har araberne i Hebron lige så megen fordel af – blot af helt andre

Fortsættes side 20

Fortsat fra side 15
des? Man kan sige sig selv, at det vil være en meningsløshed at skille de to byer ad. For turistlivet ville en adskillelse være en ny utålelig urimelighed, og Bethlehem kunne slet ikke eksistere uden i kontakt med det Jerusalem, hvis bazarer aftager alle de husflidsfremstillede perlemorskrucifixer og citrontræs-souvenirer, som araberne i Bethlehem lever af. Man må heller

▲ Rådslagning ved Jordanfloden: Skal man krydse vadestedet eller vende tilbage til hus og hjem?

ikke glemme, at 90 procent af Bethlehems befolkning er kristne arabere, for hvem det vil være en alvorlig sag at blive afskåret fra samhørighed med deres trosfæller i Jerusalem.

En ting er forbløffende – det er den fart

◀ Israelske soldater fraterniserer venskabeligt med en flygtningefamilie.

Ikke så slemt ment

I SAMVIRKE nr. 20/1967 påtalte vi en bemærkning, direktør Sv. Gade fra *De samv. Købmandsforeninger* havde fremsat i en fjernsynsudsendelse. Den gav almindelige seere indtryk af, at der eksisterer et konkurrencebegrænsende samarbejde mellem den danske brugsforeningsbevægelse og private, udenlandske ejede kædekoncerner – hvad naturligvis ikke er tilfældet.

I anledning af Samvirkes notits har direktør Gade nu sendt os et brev, hvori det bl. a. hedder:

JEG henviste (i TV-udsendelsen) til købmændenes betydelige investeringer de senere år og den supplerende kapital, som tilvejebringes igennem købmændenes finansieringsinstitutter. Samtidig gav jeg udtryk for, at vi naturligvis ikke undervurderer vore konkurrenters meget betydelige kapitalindsats og også, at vi så med nogen bekymring og undren på samarbejdet mellem den ene gren af dansk kooperation og den svenske Tempo-koncern såvel som mellem den danske kædekoncern Schou og den svenske koncern Epa.

Jeg har i intet tilfælde – heller ikke, da jeg den 10. oktober 1967 berørte samme emne under et improviseret foredrag i FDBs repræsentantskab – antydning, at sådant samarbejde tilsigter konkurrencebegrænsning mellem kooperationen og den udenlandske koncern.

NÅR det ikke var direktør Gades hensigt at antyde et kritisabelt forhold, synes vi, han skulle have undladt at tale i bred almindelighed om, at der bestod et „samarbejde“. I stedet kunne han have sagt sandheden lige ud: Det, der er tale om, er, at HB og de svenske kædefolk i et par enkelte provinsbyer i fællesskab opfører et større butikscenter, hvor de som konkurrenter indretter hver sin butik. Det er heri og kun heri, samarbejdet består, og det vil formentlig skærpe konkurrencen, at disse virksomheder placeres dør om dør.

SET I SMÅ GLIMT

Brugsforenings-jubilæer

75 års jubilæum fejres af Odden Sogns brugsforening den 18. januar og af Trarup brugsforening den 1. februar.

50 års jubilæum fejres af Abildaa brugsforening den 28. januar.

FDBs generalforsamling 1968

skal i henhold til fastlagt turnus afholdes på øerne. FDBs bestyrelse har valgt Fyens Forsamlingshus i Odense som sted for generalforsamlingen, den 28. maj.

Kvickly, Skive

er i lighed med andre af brugsforeningsbevægelsens Kvickly-butikker formet som et selvstændigt selskab. FDB har udpeget bestyrelsesmedlem, gdr. Th. Thøustrup og direktør P. E. Jakobsen, konsulenttjenesten, til medlemmer af bestyrelsen for Skives Kvickly, der forventes at åbne i begyndelsen af december i år.

ICA-skole i Danmark

Danmark bliver i år værtsland for en international andelsskole, som arrangeres af den internationale andelsorganisation ICA, og som på skift placeres i organisationens medlemslande. I 1967 var dette kursus henlagt til Polen.

Deltagerne, som udpeges af andelsorganisationer i de forskellige lande, mødes i et par uger for at studere og diskutere andelsbevægelsens aktuelle problemer, og samtidig skabes naturligvis en lang række internationale kontakter. ICA betragter arrangementet som et værdifuldt led i sit arbejde, og såvel ledere som foredragsholdere plejer at være meget højt kvalificerede sagkyndige.

Fire nye medarbejdere

er fra nytår knyttet til FDBs oplysningsafdeling i forbindelse med den på side 14 bebudede omorganisering af oplysnings-tjenesten. Hidtilværende konsulent i Det kooperative Fællesforbund, Frank Olsson skal bistå oplysningsafdelingens leder, Aage Pedersen som hans nærmeste medarbejder. Han skal endvidere beskæftige sig specielt med anliggender i tilknytning til skole og ungdom. Han er lærer og har uddannet sig specielt i fagene orientering og erhvervsvejledning. I denne egenskab har han fungeret som fagkonsulent i undervisnings-

ministeriet, endvidere som censor samt ved pædagogiske kurser i de to fag.

Som sekretær er endvidere ansat hidtilværende assistent i Nordisk Andelsforbund Bjarne Tybjerg, der sidst har været knyttet til NAFs indkøbskontor i Valencia. Han er fortrolig med alle tre hovedsprog plus spansk og skal især tage sig af kontaktopgaver i forhold til udlandet.

Til oplysningssekretær ved FDBs centralafdeling i Odense er udnævnt butiksbestyrelser Kr. Kræmmer og i Vordingborg distriktsrevisor E. Eriksen i stedet for de afgående N. A. Rasmussen og G. Tønners.

Støtte til eleverne

Til den nyoprettede andelsskole i Nairobi, Kenya, der ledes af den danske højskolemand Georg Veit, har FDB og Andelsudvalget i fællesskab bevilget 5000 kr., som skal anvendes til elev-understøttelse.

Skolens opførelse og udstyr er bekostet af de nordiske landes udlandsstyrelser i fællesskab, men driftsudgifterne påhviler Kenyas regering samt de regionale og lokale andelsforeninger. Men de fleste af foreningerne er så fattige, at de er ude af stand til at betale skolepenge (ca. 10 kr. om dagen) for de elever, de ønsker at sende til skolen, og hvis uddannelse de har hårdt brug for at udnytte.

Det er til sådanne elevers understøttelse, FDBs og Andelsudvalgets bidrag er givet.

Første land-brugs med møbelbutik

Jyderup brugsforening har med bistand af FDBs møbelafdeling som den første landbrugsforening i Danmark åbnet en møbelbutik med et alsidigt udvalg i store og lyse butikslokaler, der i alt omfatter 200 kvadratmeter.

Bedre end i 1967

Forsynings-situationen for frøseonen 1968 er som helhed gunstigere end i 1967, meddeler FDBs frøafdeling ved udsendelsen af markfrø-bestillingssedlerne for 1968 – måske dog med undtagelse af nogle af de nu anerkendte stammer af fodersukkerroer, tilføjes det. Der bliver sandsynligvis tilstrækkeligt frø af alle sorter, men ønsker man frø af bestemte stammer, må tidlig bestilling tilrådes.

Fortsat fra side 18

årsager. Hebron-lommen er nemlig et af den jordanske Vestbreds bedste landbrugsområder – lidt af et spisekammer for den halvdel af landet, der ligger på den anden side af Jordan-floden. Men forbindelseslinjerne er lange, trafikbesværet uhyre stort, og Hebron-lommen har længe – med god grund – følt sig isoleret fra den øvrige del af landet.

Nu åbner der sig pludselig en vej sydpå – hidtil stængt som en mur – og den byder på helt uanede nye afsætningsmuligheder, der helt overskygger dem, man før har kendt. De arabiske landmænd har ikke været sene til at udnytte dem. Daglig kører toplæssede lastbiler, fyldt med grøntsager, frugt og andre landbrugsprodukter til det tætbefolkede Ghaza, som er ude af stand til at forsyne sig selv med levnedsmidler, og efter at selve Israel nu også har åbnet for landbrugsimporten fra Vestbredden, er markedet mod syd blevet endnu bedre.

Fra ledende hold i Hebron-distriktet lægger man ikke skjul på en vis separatisme. Borgmesteren i Hebron, Sheik Mohamed Ali Jabari, som tidligere har beklædt vigtige poster i Jordans regering, har offentligt erklæret, at han er stemt for en separat fredsslutning mellem Israel og den jordan-

▲ Livlig trafik over et af vadestederne ved Jordanfloden.

ske Vestbred og går ind for et økonomisk samarbejde med Israel. Det er givet, at det israelske vejbyggeri i Hebron-lommen vil åbne for betydningsfulde langsigtede perspektiver, som også vil kunne udnyttes effektivt af araberne og derved komme begge parter til gode.

På den anden side koster offentlige arbejder af denne slags Israel umådelige

summer, som dræner det fattige lands økonomi uden garanti for, om indsatsen nogen sinde vil blive honoreret efter hensigten. Men geo-politisk gør Israel det rigtige ved at åbne for nye langtrækkende forbindelseslinjer i det af mangel på sameksistens hidtil så forkroblede Palæstina. Israel har tydeligt valgt den taktik at improvisere sig frem, at vinde de gunstige positioner en for en i sikker forvisning om, at tiden arbejder for en forståelse, når blot man kan pege på de rigtige resultater.

Det er ud fra de samme motiver, man i dette efterår har inviteret og samlet i tusindvis af arabiske landmænd i de besatte områder til store demonstrationskursus, hvor man på åben mark har gennemgået de mest hensigtsmæssige landbrugsmetoder med dem. Denne form for integrationspolitik er ud fra ethvert synspunkt baseret på sund sans – men vil næppe gøre fredsforhandlingerne lettere.

Hvilken betydning skal man så lægge i, at en af de tre nyoprettede israelske kibbutzer er placeret i Hebron-området? Det er foreløbig temmelig uklart. I den europæiske presse-debat er disse kibbutzer blevet udlagt som tegn på, at Israel dermed har besluttet sig til at sætte sig fast i de respektive områder. Er det ikke at gøre et større nummer ud af begivenheden, end den fortjener? Et besøg i den såkaldte Etzion-kibbutz nær Bethlehem-Hebron vejen er i hvert fald velegnet til at slå koldt vand i blodet. I den tilstand, jeg så den, præsenterede den sig som den rene trøstesløshed: En hoben halvt ruinerede barakker fra en tidligere jordansk militærlejr, placeret imellem et kaos af betonstumper, forvredne jerndragere og pigtråd, som de bortdragne soldater har efterladt sig, strøet ud over hele beboelseterrænet.

Og hvem er det så, der skal bringe orden i hele dette virvar: En lille håndfuld af unge mænd og piger, som har givet sig i kast med denne opgave af rent følelsesmæssige grunde. Det vil tage dem både år og dag at få bund i dette roderi, hvorefter det vil vare endnu længere, inden kibbutzen kan fungere som en produktiv organisme.

Når disse unge mennesker har slået sig

Hyrder med deres hjord af geder og får i de gøldedrag langs bjergvejen til Jericho.

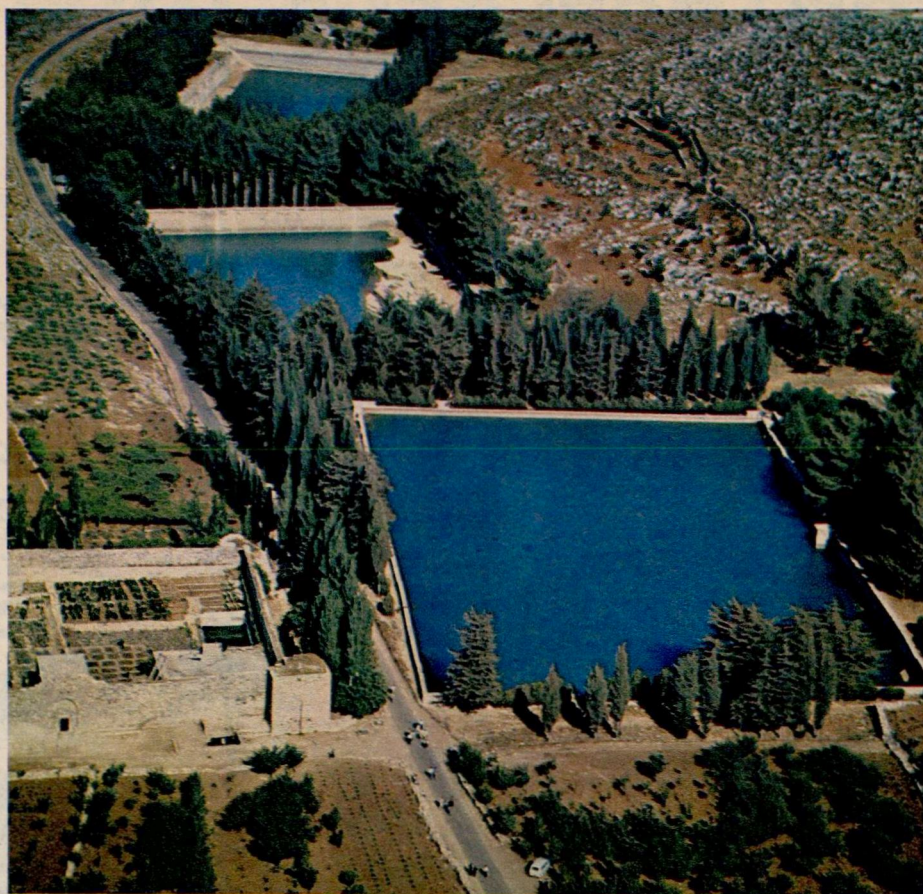
ned netop på dette sted, skyldes det veneration for en begivenhed, der fandt sted for tyve år siden, da 245 jødiske beboere af fire kibbutzer i selvsamme nabolag blev overfaldet af arabiske terrorister og skånselsløst slået ned – med undtagelse af nogle af børnene, der på en eller anden måde frelste sig. Det er disse børn, der nu er vendt tilbage for at tage deres forældres pionergerning op, hvor håbløst opgaven end ser ud (så ubegribeligt det lyder, er det lykkedes araberne at få den engang så velbearbejdede jord til at ligne en ødemark). Sandsynligheden taler for, at dette kibbutz-eksperiment blot vil blive et lille sentimentalt træk i et langt alvorligere forløb, og at kolonien simpelt hen ikke vil kunne nå at etablere sig, før en politisk afgørelse for hele området for længst er truffet.

Fra den grønne og frodige Hebron-lomme er der et langt spring ned til den gølge Jordandal – ikke i distance, men i naturforskell. Intet er så trøstesløst afsvedent som de kullede fjeldtoppe langs vejen ned til Jeriko. Ingen vil kunne forestille sig, at der nogen sinde kan gro noget her, hvor der knapt nok kan findes føde til en flok geder. Og dog siger israelerne: Vist kan der så!

De begrundet deres påstand med, at nøjagtig samme udseende havde højdedragene på den anden side af Jerusalem, da israelerne for 20–30 år siden begyndte at beplante dem med træer. I dag står de tæt bevokset med skov. Denne kamp mod erosionen er den første betingelse for, at et landbrug kan gro op og det sparsomme vand udnyttes til sidste dråbe.

Nede ved Jordans bredder er problemet et andet. Her er det jordens saltholdighed plus vandmangel, der hindrer dens udnyttelse. At den er frugtbar nok, får man et overbevisende indtryk af ved Jeriko, hvor et udstrakt væld af underjordiske kilder giver næring til en dejlig paradises have, bugnende fyldt med eksotiske frugter og grøntsager, som i den tropiske varme her i dalens bund har enestående vækstbetingelser. Tænk, hvis hele det vældige areal i dalen kunne opdyrkes bare halvt så godt!

Det er jo nok en tvivlsom tanke, men visse israelske eksperter påstår, at saltet kan

Salomons damme er et malerisk vandreservoir tæt ved Betlehem, hvorfra det østlige Jerusalem blev forsynet med vand gennem et kanalsystem, indtil israelerne efter seksdageskrigen gennemførte en fuldstændig reform af vandforsyningen.

udvaskes og jorden bringes i kultur ved overrisling. Hvor man så skal få vandet fra, er et andet spørgsmål, for også Jordans flodens vand er unormalt saltholdigt.

For 20 år siden skal det ikke desto mindre være lykkedes for en kibbutz, der lå helt isoleret i ødemarken, at få udvasket saltet og bragt et anseligt areal under kultur, men krigen i 1948 fordrev beboerne, og deres resultater gik til grunde. Det spændende er nu, om nogen vil gøre et nyt forsøg.

Frem for alt er det dog de store flygtningelejre på begge sider af Jeriko, som udgør Jordandalens dominerende aktuelle problem. I dag ligger de delvis forladte hen, efter at et lille hundrede tusinde af deres beboere i dagene under og efter krigen flygtede over floden til Transjordanien. Hvorfor de flygtede, er den store gåde. Lejrene her i Jordan er slet ikke, hvad man forestiller sig: En slags pigtrådsindhegnede barakker, hvor folk er stuvede sammen under umenneskelige forhold. Alle kan frit gå og komme (og mange har haft godt arbejde uden for lejrene). Der findes store velindrettede skoler, sygehuse, idrætsanlæg, butikker, cafeer etc. som i enhver anden arabisk by, og husene er hverken værre eller bedre, end man finder dem talrige steder i Jordan. Vandforsyningen var upåklagelig. Ved krigsudbruddet var der rigeligt af forsyninger i lejrene, krigshandlingerne omfattede ikke flygtningelejrene. Der løsnedes ikke et skud i nogen af dem.

Indtil dato er ikke givet nogen fornuftig forklaring på, hvorfor denne flugt fandt sted, men de israelske soldater søgte ikke at hindre flugten for ikke at blive beskyldt for at holde flygtningene tilbage med magt.

Trods alt var der flere, som blev tilbage. Det er deres problem, den israelske besættelsesmagt nu koncentrerer sig om at løse. Et problem, som overskygger alle andre.

◀ En israelsk soldat på vagt i Jordandalens monotone ødemark.

FORARGELSENS HAVE skal ryddes

84 år gammel, syg og sengeliggende modtog pastor Anton Laier, Hjallerup, den første officielle anerkendelse, siden han for tredive år siden lagde sig ud med denne verdens autoriteter – specielt de kirkelige.

Det er særprægede og personlige kunstværker, og der må gøres, hvad gøres kan, for at bevare dem, erklærede Hjørring amts sagkyndige synsmand, museumsdirektør Rostrup Bøyesen om de cementskulpturer, som fylder pastor Laiers have i Hjallerup og har gjort den til en nordjysk seværdighed. Fotografierne på disse sider gengiver nogle af de mest karakteristiske.

Laier havde kun udført en enkelt skulptur, da han mistede sit præsteembede i 1937. Han havde dengang i sine svovlprædikener indflettet voldsomt fordømmende, personlige angreb. De kirkelige myndigheder dømte ham til at modtage en irettesættelse i menighedens påhør, men Laier udeblev fra denne bodsgang og afskedigedes derfor med halv pension.

Han siger selv, at han med cementfigurerne fortsatte sin forkyndelse, men de er tydeligvis også inspireret af had og foragt og har gennem årene været et forargelsens tegn – samtidig med, at nogle anerkendte den kunstneriske værdi.

De sidstnævnte har altså nu fået tilslutning fra en anerkendt kapacitet, men anledningen til hans udtalelse er den for pastor Laier triste, at haven antagelig nu må ryddes til fordel for et vejanlæg. Ejeren får naturligvis en sum i erstatning, men den 84-årige kunstner mener ikke, skulpturerne kan tåle at flyttes, og han betragter hele vejanlægget som et udslag af personlig forfølgelse.

Anton Laier

„Aftægtsmanden“ (til højre) er en af de forholdsvis få anonyme personer, pastor Laier har modelleret. I modsætning til de fleste andre figurer i haven er dette jo ingen karikatur og måske derfor et af de værker, som bedst tillader en kunstnerisk vurdering.

Den delvis forvitrede buste herunder er modelleret med andre følelser. Det er en biskop, som i sin tid var med til at sætte Laier ud af kirken.

Figuren herunder er inspireret af et citat af en af pastor Laiers tidligere embedsbrødre: Præsten er kun sig selv, når han står i underbukser ...

Den tunge og grove Kristus-skikkelse herover var den første skulptur, pastor Laier udførte og opstillede i sin have – direkte ud mod vejen. Tornekronen er af pigtråd.

„Det hellige optog“ kalder pastor Laier skulptur-gruppen til venstre – anført af en præst, der rider på en gris. Adskillige af havens figurer er overgroet af mos og planter.

forbruger nyt

redigeret af Bodil M. Begtrup

TØRGÆR kan gemmes

MED et brev *tørgær* i huset kan man bage gærbrød, hvis lysten pludselig skulle melde sig.

Husmødre har været lidt ængstelige for, om tørgær er lige så godt som frisk gær. Det er der ingen grund til. Produktet har været fremme i flere år, og er gennemprøvet med godt resultat både på laboratorier og i husholdninger.

Tørgær er ren gær, som ved en særlig tørringsproces er „lagt i dvale“. Ved hjælp af håndvarmt vand (ca. 40 grader) vågner gæren op til dåd igen,

og opfører sig i bagværket ganske som frisk gær. Tørgær har den store fordel, at det i uåbnet brev holder sig i månedsvis, hvis det opbevares tørt og køligt. Er der taget af et brev, kan resten holde sig i uger, når posen blot lukkes godt.

Der er *holdbarhedsdato* på posens bagside, samt en udførlig brugsanvisning. FDBs prøvekøkken har bagt masser af gærbrød med tørgær, og med fint resultat. Man har gjort den erfaring, at til fede deje med lidt væske som f. eks. kringle, julekage og boller skal der bruges lidt mere væske end opgivet i opskriften.

Et brev tørgær til 35 øre svarer til 50 gram frisk gær.

Set i FRYSE- DISKEN

Danefrost sortimentet er i den senere tid igen udvidet. I fryse-disken ligger der nu to nye færdige middagsretter, *Gule ærter med flæsk* og *Stegte svinehjerter* foruden *frankfurterpølser* og *fersk stribet flæsk med svær udskåret i skiver*.

De gule ærter er i en 500 gram pakning med 3-4 skiver flæsk (85 gram). De koster 3,35 kr. Svinehjerterne er i *flødesous* og prisen er 6,50 kr. for en 500 gram pakning.

Seks vakuumpakkede frank-

furterpølser (et halvt kg) koster 6,95. De er meget velsmagende og anvendelige både i sammenkogte retter, som pålæg og letristede med stuede grøntsager eller kartofler (husk masser af hakket persille og senep) eller med en god kartoffelsalat, varm eller kold. Endelig er der ti skiver fersk stribet flæsk til 5,95 for 350 gram.

På emballagerne er der udførlige oplysninger om holdbarheden hjemme ved forskellige temperaturer, desuden er anført sidste salgsdato (som altid sikrer en bred opbevaringsmargin i hjemmets køleboks eller fryser), indholdsdeklaration og tilberedningsanvisning.

De nævnte retter behøver ingen optøningstid, da de kan tilberedes uopthøede.

SÅ KOM ØKONOMIPOSEN

FORVASKEMIDLET *Ny-Panzym* er kommet i 2½ kg poser til 13,88. Samtidig har det fået navneforandring til: *Bio-Panzym*. Med den store pose opfyldes et stærkt udtrykt forbrugerønske. På *Bio-Panzym* poserne er brugsanvisningen endnu udførligere end den var på *Ny-Panzym* kartonerne. Der oplyses nu om dosering ved vandets forskellige hårdhedsgrader, hvor meget *Bio-Panzym* der skal bruges til hedvask og finvask i alle typer vaskemaskiner samt ved vask uden maskine. Endelig oplyses om iblødsætning af kulørt tøj.

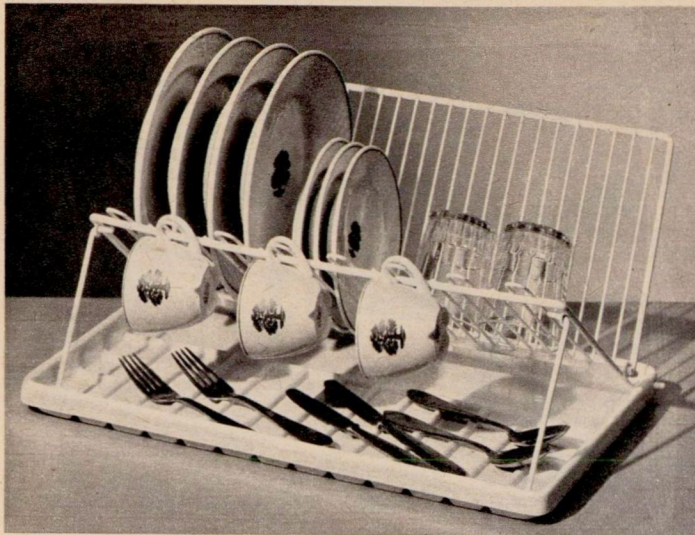
På et kg kartonerne vil navnet *Ny-Panzym* stadig figurere indtil nyt kartonoplæg foreligger. Et kilo koster 5,95.

Det er *Ny-Panzym*s eventyrlige succes, der har gjort det muligt at imødekomme ønsket om en økonomipakning. I 1967 var salget af *Ny-Panzym* 200 % større end i 1966. Det er forståeligt, for *Ny-Panzym* er ideelt til forvask eller iblødsætning af tøj med æggehvideholdige pletter. Enzymerne opløser disse pletter fuldstændigt, og det er derfor en leg at vaske viskestyk-

ker, servietter, bleer, lommestørklæder, fjerne blodpletter på tøj, rande på kraver og linninger og pletter af æg, mælk, kød og fisk med *Ny-Panzym*.

Dertil kommer, at *Ny-Panzym* (nu *Bio-Panzym*) ikke alene er billigt i kroner og øre i forhold til tilsvarende forvaskemidler, men også i brug, da der skal doseres mindre af det, hvilket fremgår af Hus-holdningsrådets pjece nr. 3 1966: *Vask og vaskemidler*, samt af *Ny-Panzym*s brugsanvisninger.

Nyt godt opvaskestativ

LEA opvaskestativ er et hvidt plastovertrukket ståltrådsstativ med påmonteret rød eller hvid plastbakke. Det er et solidt, velforarbejdet stativ, som har den fordel, at stativ og bakke kan klappes sammen og stilles til side, hvis man ikke vil have det stående fremme. Sammenklappet fylder stativet ikke mere end en bakke.

Naturligvis må også et opvaskestativ være arkitekttegnet. Arkitekt *Hubert Poulsen*, som ikke alene kan lave mad, men også vaske op efter sig, har konstrueret Lea opvaskestativet. Man mærker den praktiske erfaring bag udformningen, og det er rart. Stativet, (ordrenr. 42 93 10) koster 21,95.

FINGER- VENLIGE KAPSLER

Nu er der kommet *flavorkapsler* på alle Svendborg Konserveres frugtsafter og juicer. De nye kapsler er fingervenlige, nemme at lukke op og sætte på igen. Det samme var ikke helt tilfældet med de gamle alkakapsler. De krævede en vis omhu ved oplukningen for ikke at gå itu på halvvejen, og skete det, var der risiko for revne fingre.

Når alkakapslen, trods denne ulempe, blev accepteret af fabrikanterne var det, fordi den hidtil var den eneste pasteuriseringskapsel, der ikke skulle bruges dåseåbner til. Den ny flavorkapsel klarer også pasteuriseringsprocessen.

Svendborg Konserver har gennem de sidste år pasteuriseret alle sine safter, med undtagelse af ribssaft og blandet saft. Pasteuriseringen sikrer saftens holdbarhed uden tilsætning af konserveringsmidler og for me-

get sukker, og derved bevares saftens rene smag bedre.

Foruden blandet saft i $\frac{3}{8}$ og $\frac{1}{4}$ flasker fremstiller Svendborg Konserveres *hindbærssaft*, *hyldebærssaft*, *solbærssaft*, *kirsebærssaft* og *ribssaft* i $\frac{3}{8}$ flasker.

Af andre safter har brugsen blandet saft og ribssaft i $\frac{3}{8}$ flasker uden sukkertilsetning.

En svensk tusindlap for en fiskeret

DET svenske *Samvirke*, som hedder *Vi*, udskrev en præmiekonkurrence i 1967 om den bedste fiskeret tilberedt af dybfrossen kolja eller torsk. Til retten kunne vælges grøntsager, krydderier og andet tilbehør efter frit valg.

2500 opskrifter blev sendt bladet. De blev studeret, tilberedt og bedømt og førsteprisen, 1000 kr., gik til Birgit Crona, for *familiens yndlingssuppe*. En anden præmie på 500 kr. fik Gunilla Lindell for en *fiskesovs til spaghetti*. Begge opskrifter er så gode, at vi er sikre på, at vore læsere vil være glade for at lære dem at kende.

FISKESOVS TIL SPAGHETTI

(4 personer)

- 1 lille pakke Danefrost torskestykker (225 g)
- 1 dåse henkogte tomater
- 1 stort løg
- 1½ spiseskefuld olie eller margarine
- 1½ teskefuld salt, peber fra kværnen
- paprika
- 1 fed hvidløg
- hakket persille
- 1 pakke spaghetti.

Småtskåren løg ristes i fedtstoffet. Den halvoptøede fisk skæres i terninger og ristes med. Krydderierne tilsættes. Saften hældes fra tomaterne, og de moses let ud med en gaffel, og kommes i gryden. Tomatpureen spædes med lidt af tomatsoften, tilsættes det finthakkede eller presede hvidløg eller hvidløgssalt. Lad sovsen koge meget småt ca.

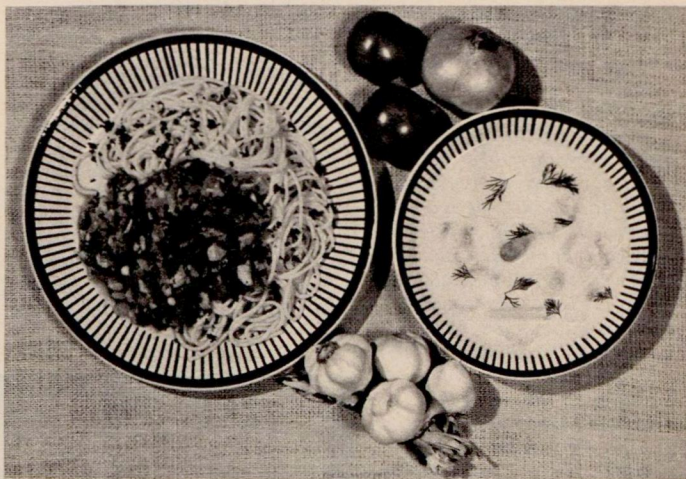
fem minutter. Strø hakket persille over den. Serveres for sig til kogt makaroni eller spaghetti.

FAMILIENS FAVORITSUPPE

(5-6 personer)

- 1 stor pakke Danefrost torskestykker (450 g)
- ½ liter vand
- 1 dåse aspargessuppe
- 1½ dl fløde eller mælk
- 3 spiseskefulde reven ost
- knap en teskefuld salt
- klippet dild.

Den halvt optøede fisk skæres i terninger. Læg dem i det kogende vand med salt. Lad det koge sagte under låg i nogle minutter. Tilsæt aspargessuppen, fløden og den revne ost. Varm suppen op til kogepunktet. Server den med klippet dild. (Til fest kan tilsættes 100 g Danefrost rejer).

SVAR

KRYDDERI-ETIKETTER

* Cirka fyrretyve venlige husmødre har sendt *Forbruger* Nyt gode råd om, hvordan de beskytter eller fornyer krydderiglassenes etiketter, som jo ikke kan købes stykvis i brugsen.

Så megen hjælpsomhed kan vi ikke forbigå i tavshed og hermed ideerne:

Langt de fleste husmødre giver etiketterne en omgang med *klar neglelak*. Selv om de er lakerede i forvejen, holder de længere med neglelakken.

Andre klipper en strimmel af Vita Wrap-rullen i etikettens bredde og sætter den omkring glasset. Det er nemt at udskifte strimlen.

Etiketterne *forny*es ved hjælp af Krydderiposernes navne, som klippes ud og klistres på glassene med tape, Hobbylim eller Fixolim.

Ruskindsjakken vaskes

★ Jeg vil lige fortælle, hvordan jeg med held har brugt skyllemidlet *Topping* på traditionel måde. Min gamle ruskindsjakke trængte alvorligt til en rensning, og jeg fik på renseriet at vide, at det ville koste cirka 35 kroner, og så kunne man endda ikke love noget særligt strålende resultat. Det ville jeg ikke ofre på den gamle jakke og hvad så? Jeg turde ikke vaske jakken normalt, da skindet kunne blive stift, men så blandede jeg lunke vand og *Topping* i en balje, vaskede jakken heri og hængte den drivvåd til tørring uden yderligere skylning. Resultat: Jakken blev næsten som ny. Efter en grundig børstning var den lige så blød som før, og i hvert fald renere. Måske andre kan bruge mine erfaringer på gamle ruskindsjakker o. l. – skriver *Nanna Pietraszek*, Romlund pr. Viborg.

★ Vi bad *Vibyfabrikkernes vaskelaboratorium* se på denne idé. Der har man omhyggeligt undersøgt muligheden for vask af ruskindsbeklædning og efterbehandling med *Topping*. En noget medtaget ruskindsjakke blev først vasket i *Blida* på majovaskemaskinens uldprogram (30°). Derefter blev jakken skyllet, og skyllevandet tilsat to doseringer *Topping* (ca. ½ dl). Resultatet blev overraskende godt. Flere blanke steder var forsvundet, og selv om jakken ikke ligefrem fremtrådte som ny, måtte resultatet kaldes særdeles tilfredsstillende. Har man ikke vaskemaskine, vaskes ruskind rent i *Blida*, og til sidste hold skyllevand til sættes 2-3 målebægre *Topping*.

Metoden med vask i *Blida* er noget anderledes end fru *Pietraszek*s, og renser sikkert ruskindstøjet bedre, men det er alligevel hende, der har gjort opmærksom på *Toppings* egnethed til dette formål, og vi sender vor (nu dyrtidsregulerede) præmie på 50 kroner for ideen.

Vi vil dog fraråde „selvgjort rensning“ af ruskind, med mindre det ikke betaler sig længere at sende det til rensning. Vi tør heller ikke lægge hovedet på blokken, for at resultatet altid bliver så vellykket som fru *Pietraszek*s og *Viby laboratoriers*, for ruskind fås i så mange kvaliteter, at det kan opføre sig meget forskelligt i den faglige rensning såvel som i den hjemlige.

Bord- og forbruger-venlig emballage

REKLAMEN forsyner det danske sprog med mange nye ord. Nu er tingene *forbrugervenlige*, *bordvenlige*, *fingervenlige*, *smagsvenlige* og meget andet venligt. Forbruger-nyt er oplysningsvenligt og henleder derfor opmærksomheden på *Karen Kok salaternes* nye emballage, som vi synes er noget af det forbrugervenligste, vi har mødt, og som vi håber, også De har lagt mærke til i brugsen.

Karen Kok salaternes 200 gram bægre er af krystallklart slagfast polystyren (bordvenligt). Låget er af slagfast polystyren (meget solidt). For at beskytte salaterne mod lys ovenfra har man valgt et hvidt materiale. Der er på låget plads til en tydelig og letlæselig tekst.

Tømte bægre kan bruges som opbevaringsboks i spisekammer og køleskab.

Nu nytter det jo ikke meget, at emballagen er i orden, hvis indholdet ikke er det, men *Karen Kok* salaternes gode kvalitet er så velkendt, at vi fremfor at fordybe os i den hellere vil komme ind på, hvor vigtigt det er,

at forbrugerne ikke alene interesserer sig for varens kvalitet, men også for, om emballagen beskytter varen bedst muligt, og om den giver køberen alle nødvendige oplysninger. De nye salatbægre opfylder disse krav, og teksten på lågene er et godt eksempel på den vareoplysning, forbrugeren har brug for ved køb af salater og i øvrigt mange andre fødevarer. Den oplyser om:

1. Salatens navn
2. Nettovægt
3. Pris
4. Varedeklaration
5. Sidste salgsdato
6. Opbevaringsanvisning
7. Kilopris

Nogle vil måske finde kiloprisen overflødig, men det er den ikke for dem, der gerne vil sammenligne kvalitet og pris på forskellige købte eller hjemmelavede salater. Sammenligningen kan være temmelig vanskelig uden en angivet kilopris, fordi vægtenhederne er skæve og varierende.

Forbrugerne må derfor være

glade for, at mange handlende i stigende grad forsyner pakkede varer med kilopris foruden varens nettopris.

Karen Kok byder på syv forskellige salater i de nye bægre: *Forårssalat*, *frugtsalat*, *karrysalat*, *rejesalat*, *russisk salat*, *italiensk salat* og *makrelsalat*.

Færdigblandede salater må være neutralt smagt til og kan derfor tilsættes mere salt, peber, sennep, eddike, tomatketchup o. l., hvis en kraftigere kryddring ønskes. Som bekendt kan man altid lægge til, men vanskeligt trække fra, når det gælder madens smagstilsetning.

Til sidst skal det også nævnes, at den nye og bedre emballage ikke har fordyret *Karen Kok* salaterne.

REMOULADE OG MAYONNAISE LYSSKY

Karen Koks remoulade og *mayonnaise* har fået en emballage-make-up. De fås nu, foruden i store og små tuber, også i splinternye *poser*, som beskytter varen bedre end de gamle. Poserne er fremstillet af et laminat med indlagt aluminiumsfolie, som ikke gennemtrænges af lys. Det er en stor fordel, da remouladen og mayonnaise ikke synes om for meget lys.

Posernes forside stråler med smukke farvetrykte illustrationer, bagsiden giver alle nødvendige oplysninger om nettovægt, pris, varedeklaration, sidste salgsdato, opbevaringsanvisning og kilopris.

Som nævnt fås både remoulade og mayonnaise i to tubestørrelser. De er praktiske til bordbrug og til smørrebrød, men har man brug for større portioner, så betaler det sig så absolut at købe poserne, som indeholder 300 gram og koster 2,08 for remouladen og 2,18 for mayonnaisen.

Samtidig med indførelsen af de nye poser er der sket en betydelig kvalitetsforbedring af *Karen Koks remoulade*.

16 1/2 MILLION KR. I GARANTIKAPITAL

SELV STORE, velkonsoliderede brugsforeninger har det som andre, der vil bygge: man må låne penge. Allerede i 1956 oprettedes Brugsforeningernes Garanti- og Lånefond for at bistå foreningerne med at financiere de udvidelser eller nybygninger, som forestod.

Banker og sparekasser kræver garantier for lån, og da brugsforeningens egne midler og kreditforeningernes lån sjældent er tilstrækkelige, træder Garanti- og Lånefonden til og kautionerer for lån i et lokalt pengeinstitut eller udlåner penge til foreningen. For at fremskaffe fondens garantikapital, har omkring halvdelen af landets brugsforeninger tegnet garantiummer, varierende fra få tusinde kroner til adskillige hundredtusinde, ialt 16 1/2 mill. kroner. Det er ikke penge, der er indbetalt, men tilsagn om indbetaling om fornødent, og bankerne betragter brugsforeningerne som så sikre foretagender, at sikkerheden er tilstrækkelig.

Fondens garantium skulle gerne være endnu større, og brugsforeningerne blev derfor i efteråret opfordret til at tegne sig for yderligere beløb, så der kan blive mulighed for endnu flere brugser at få gennemført forbedringer af butikker og bygninger.

DANSK INDSATS I INDIEN

En regnskabscentral efter dansk mønster og organiseret af danske brugsforeningsfolk ventes etableret i Indien i den kommende sommer. Hensigten er ved fælles kræfter at skabe mere ensartede regnskabsforhold i den hurtigt voksende indiske brugsforeningsbevægelse, hvor det kniber at skaffe kvalificerede folk til at gennemføre et regnskabssystem, som bedre end hidtil kan skabe sammenhæng i de forretningsmæssige og organisatoriske funktioner.

I den anledning har FDB på opfordring fra Den internationale Arbejdsorganisation (ILO) tilbudt at medvirke ved igangsættelsen af en sådan regnskabscentral ved hjælp af danske eksperter, som har bidraget stærkt til de danske regnskabscentralers succes (deres navne vil senere blive meddelt). Opfordringen er fremkommet på initiativ af FDB's udsending i det sydøstasiatiske område, fhv. folketingsmand *Robert Størmosen*, som selv vil deltage i projektets etablering, inden han 1. juli trækker sig tilbage fra sit hverv.

Det er meningen, at opgaven skal centraliseres fra New Delhi og igangsættes fra 15. juni. I løbet af de første tre måneder skal virksomheden systematiseres af de to FDB medarbejdere og derefter indarbejdes af den ene af dem, indtil inderne selv kan overtage ledelsen.

Regnskabscentralen er tænkt at skulle dække et antal brugsforeninger, som svarer til en af FDB's centralafdelinger.

FDB IND FOR ET OPINIONS- NÆVN

FDB har tilsluttet sig tanken om at skabe et „erhvervslivets opinionsnævn“ til at behandle klager fra forbrugere og erhvervsdrivende over uheldige reklame- og konkurrencemetoder. Det skete på et forberedende møde i Forbrugerrådet før jul, og tilsagnet om at gå ind for tanken blev givet af formanden *Lars P. Jensen*, der som handelsminister har beskæftiget sig indgående med lovkomplekser med det formål at fremme konkurrencen og gavne mulighederne for at sammenligne priser og kvaliteter.

En af de åbenbare fordele ved et opinionsnævn er, at forurettede forbrugere kan få hjælp uden at skulle gå den omstændelige og bekostelige vej over domstolene, og et andet stort plus kan blive, at nævnets udtalelser og afgørelser kan få retningsgivende betydning for offentlighedens og erhvervslivets bedømmelse af begrebet redelig forretningsskik – og dermed for fortolkningen af den nye konkurrencelov.

Opinionsnævnet tænkes oprettet på frivillig basis af forbrugernes og erhvervslivets organisationer.

VED FARFARS BUSTE

KAN DE se familieligheden i de to ansigter på billedet herover? Det er vist ikke svært, og det er da også et barnebarn, der studerer portrætbusten af sin farfar: Thistedpræsten *H. Chr. Sonne*, grundlæggeren af Danmarks første brugsforening, som støbt i bronze skuer ud over repræsentantskabssalen i FDBs hovedsæde i Albertslund.

Foruden fysiognomiets fællestræk har sønnesønnen også arvet pastor Sonnes fornævne, Hans Christian, og desuden meget af den forretningssans og handlekraft, som gjorde det muligt for den navnkundige brugsforeningspioner at føre Thisted-brugsen gennem de første, vanskelige år.

Den nu 76-årige bankier *H. Chr. Sonne*, New York, (en søn af den i mellemkrigstiden meget kendte landmand, Landhusholdningsselskabets mangeårige præsident, forpagter *O. C. Sonne*) forlod Danmark allerede før den første verdenskrig, gjorde lynkarriere i den engelske og amerikanske finansverden og har nu i årtier været en af de mest kendte og ansete skikkelser indenfor den dansk-amerikanske koloni i USA. Han har været ameri-

kansk regerings-rådgiver, var en overgang chef for den amerikanske flygtningekommission i Tyskland og beklæder stadig mange amerikanske tillidshverv, men samtidig har han påtaget sig en række opgaver til gavn for sit fødeland. Således gjorde han under 2. verdenskrig en meget påskønnet indsats som formand for den kommission, der var med til at sikre Grønland livsvigtige forsyninger, efter at forbindelsen med Danmark blev afbrudt i 1940. Senere har han bl. a. været en af *American Scandinavian Foundations* støtter.

Ved brugsforeningsbevægelsens hundredårs jubilæum i 1966 fulgte *H. Chr. Sonne* med stor interesse omtalen af festlighederne i Thisted, men først nu har han fået lejlighed til at bese FDBs hovedsæde og danne sig et førstehåndsindtryk af det træ, som voksede op af den spæde spire, farfar plantede.

I besøget deltog også bankier Sonnes søster, fru skovrider *Friis*. Sonne gav tilsagn om at vende tilbage til Danmark i april og overvære afsløringen af en mindeplade, som opsættes på pastor Sonnes fødehjem i Nexø.

LYSEGRØNT HÅB for den danske bøgeskov

PÅ ET SVENSK „skovskue“ i Jönköping, hvor alt det nyeste inden for svensk skovbrug præsenteredes, lagde publikum især mærke til møbler, gulvbelægning, brugsting, finér og meget andet. Det var produkter af træ, men i fjorten forskellige farver. Hvilken slags træ? spurgte publikum. – *Bocolor*, lød svaret, og folk var lige kloge. Fagfolk kunne let se, at der ikke var tale om ukendte, eksotiske træsorter, men om en ganske almindelig *bøg*. Men hvad var der gjort ved bøgetræet?

Det var et gennemfarvet produkt, blevet til ved dansk-svensk samarbejde og efter årelang eksperimenteren. Det hele startede for otte år siden, da direktør Poul H. Hansen, Ryde Savværk på Lolland, der som så mange andre havde spekuleret over bøgeskovens usikre fremtid og dårlige rentabilitet, blev besøgt af sit firmas svenske eneforhandler og talte med dets disponent

Gunnar Bååth, der også havde været optaget af tanken om en bedre anvendelse af bøgetræet. De to blev enige om at forsøge at finde nye veje og anvendelsesmuligheder for det. Da det var klart, at bøgens svaghed i manges øjne var dens *farve*, kontaktede de farvekoncernen Wilh. Becker AB i Stockholm, der straks så de foreliggende muligheder og indvilligede i at forsøge at finde en anvendelig metode til regulær gennemfarvning af træet. Det store problem var i første omgang at sammensætte et farvestof, der hundrede procent kunne gennemtrænge det hårde træ og hver gang gøre det fuldstændig ensartet.

Tanken om gennemfarvning er ikke ny. Eksperimenter har med skiftende held været gjort siden 1800-tallet. Det vides, at forsøg flere gange har fået positive udfald, men processen har været for omstændelig og omkostningerne for store.

Renæssance for Danmarks nationaltræ, der nu skal ud i konkurrence med eksotiske træsorter. – Gennemfarvning, der er forsøgt i mere end 100 år, er løst ved dansk-svensk samarbejde. De første „kulørte“ møbler kommer snart frem.

VANSKELIGHEDER stiftede trekløveret, der tog fat i 1960, i rigeligt mål bekendtskab med. Direktør Allan Enström fra Wilh. Becker AB har sagt, at „havde vi vidst, hvor mange besværigheder dette projekt skulle bringe os, havde vi nok afbrudt forsøgene på det indledende stadium“.

Wilh. Becker baserede sine forsøg på en trykimprægneringsmetode, der er udviklet til imprægnering af træ mod svamp. Da det efter talrige forsøg endelig lykkedes at finde frem til en så „tyndtflydende“ farveopløsning, at den kunne presses igennem bøgetræet, gik man i gang med en forsøgsrække i et laboratorieanlæg i Stockholm. Talløse eksperimenter gav så heldige resultater, at der så kunne opstilles et arbejdsanlæg på Ryde Savværk, hvis indehaver, godsejer Erik Højgaard, Orupgård, med stor fremsynethed lige fra starten var gået ind for eksperimenterne.

De første prøver på dansk jord lykkedes dog kun delvis, indtil man fandt ud af, at nogle farvepartikler „faldt ud“ under de rystelser, farveopløsningen kom ud for ved forsendelsen fra Stockholm til Ryde. Men intet er så galt, at det ikke er godt for noget. De følgende forsøg gav en ny kon-

PERLE*HUMØR

PERLE I PIBEN GI'R KR: 4,75
PERLE*HUMØR | BLENDED

sistens for det nu mere stabile farvemiddel. Hvad der hidtil havde fyldt en 25 liters dunk, blev til en pasta på nogle få kilo, en mere håndterlig vare, hvad der er af væsentlig betydning for forsendelsesomkostningerne ved den forventede afsætning.

I slutningen af 1964 kunne man med sikkerhed præstere en tilfredsstillende – og rentabel – gennemfarvning, og efter nogle måneders arbejde med at skabe en række foreløbige standardkulører og nuancer blev nyheden i 1965 præsenteret på en udstilling i Sverige for skov- og træfolk.

DER SKAL nok være en del mennesker, som synes, at det er spild af farve at gennemfarve bøgetræet. Vi spørger den danske side af initiativtager-trekanten, Poul H. Hansen, Ryde:

– Hvorfor fandt man det så vigtigt at kunne gennemfarve bøgetræ?

– Simpelt hen for at give bøgen den chance for at blive en attraktiv træsort, som den på grund af sine overordentlige gode tekniske og mekaniske egenskaber i mange år har fortjent! Bøgen har slet ikke været betragtet som den meget værdifulde træsort, den i virkeligheden er, fordi det opskårne bøgetræs meget lyse, nærmest hvid-gule farve ikke tiltaler fabrikanten og købere af møbler og andre effekter til bolig-indretning.

Der fremstilles naturligvis en del møbler

og inventar af bøgetræ uanset den lyse farve – eller manglen på farve. Det er for en stor del billige møbler, der blot får en enkelt gang klarlak. De er karakteristiske ved, at de efter kort tids anvendelse bliver afslidt på kanterne, der får en snavset grå farve, medens det øvrige bliver mere og mere gult. Pæne er de ikke, og de er en dårlig anbefaling for det ellers så gode bøgetræ.

Der fremstilles selvfølgelig også andre møbler af bøg, bedre ting, der overfladebehandles med bejdse og gode lakker, og der opnås for så vidt pæne resultater, da bøgen lader sig imitere som en række dyrere træsorter. De negative sider viser sig først efter længere tids slid – nemlig hvis både lak og bejdse afslides på de mest udsatte steder som armlæn og ryg.

Sådanne gener er man ude over ved brug af gennemfarvet bøgetræ. Det kan forarbejdes og overfladebehandles ganske som de eksotiske træsorter. Dette kræver ingen omstændelig bejdning af det færdige stykke møbel, da træet allerede har den ønskede farve og beholder den uanset slid, skrammer, og hvad brugsgenstande ellers kan komme ud for.

Udbedring af skader klares ganske let ved et penselstrøg med klarlak, et faktum der især vil have betydning for inventar i offentlige lokaler. Tænk blot på, hvad en skolepult bliver udsat for!

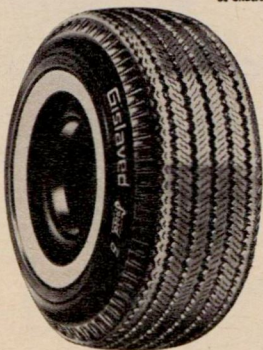
BLIVER det ikke dyrere at bruge gennemfarvet træ?

– Til en almindelig spisestuestol f. eks. vil selve emnerne blive nogle få kroner dyrere end ikke-farvet træ, men pengene kommer ind i sidste ende, idet man sparer bejdningssprocessen, siger Poul H. Hansen. Hvad farverne angår, er den skala, vi kan præsentere i dag, i og for sig ikke valg efter noget bestemt princip, men at betragte som udgangspunkt. Det vil altid være nødvendigt at arbejde med standardfarver for at få samme nuance fra gang til gang, men det er op til arkitekter og andre forbrugere af det gennemfarvede træ at træffe den endelige beslutning om kulørerne. Vi er så parat til at indpasse farveskalaen efter smagsretningen. Farven er i sig selv ikke noget problem, men mon vi ikke herhjemme foreløbig vil holde os til de mere dæmpede og traditionelle farver.

Overalt hvor træ anvendes til indendørs formål, vil det gennemfarvede bøgetræ være velegnet – og kunne skabe spændende nyt, hvis fantasien får lov at spille. Til kontorinventar, sommerhuse, forsamlingshuse, hoteller – overalt hvor mennesker mødes. Og i skoler f. eks. kan hvert klasseværelse få sin farve – med forskellige nuancer til gulv, borde, paneler med videre. Og farven holder til den ofte hårde behandling fra små og store.

STØRRE SIKKERHED MED NYE Gislaved

skabt til dårlige veje...
et ekstra plus på gode!

Gislaved har dæk til næsten alle biler, f.eks.

Størrelse	til f.eks.	alm. type	sl. løs
5.90 x 13	Record	85.50	97.50
6.40 x 13	Zephyr/Record	96.50	107.00
5.60 x 15	VW	91.50	104.00
5.90 x 15	Volvo	97.50	112.00
6.40 x 15	VW Pickup	104.00	118.00

- OG SÅ FÅR DE ENDDA DIVIDENDE

GISLAVED - ÆGTE SVENSK KVALITET

stof 2 kilo stofrester CHOCK

En kæmpesucces fortsætter! Hver dag modtager Bøges Magasin breve fra tilfredse købere, der er begejstrede for lykkepakkens indhold. Var De ikke blandt de heldige der nåede at få alle tiders lykkepakke med rester fra inden- og udenlandske konfektionsfabrikker, så får De chancen NU!

Alle rester er i gode mål – moderne stoffer i bedste kvaliteter direkte fra Bøges lager.

SEND DENNE KUPON I DAG TIL:

Bøges
MAGASIN

DYBBØLSGADE 41

København V

Telefon (01) 31 81 11

Send mig omg. pr. efterkrav m. returret

- 1 ☐ 2 kg stofrester for KUN kr. 48 + porto
2 ☐ Modepakken 2 kg »60-60« kr 84 + porto
3 ☐ Luksuspakke 2 kg rester kr. 95 + porto

Jeg ønsker stof til: Mig selv _____ alder _____ str.
piger år _____
 drenge år _____
 andre formål _____

Navn _____

1 Adr. _____

1. PAKKE
med 2 KG STOFRESTER for kun 48,-
Der er stoffer til 3-5 voksne kjoler i hver lykkepakke eller 5-8 børnekjoler eller noget af hvert, alt dette for kun kr. 48,-. Ordrene eksp. i den rækkefølge de indgår.

2. MODEPAKKEN
med „GO-GO“-FARVER kun 84,-
Sidste mode i såvel stof, som farver og mønstre, alt er strygefribeholdt. Prisen ligger ca. 1/3 under hvad man normalt betaler for stofrester. 2 kg kun kr. 84,-.

3. LUKSUSPAKKEN
med 2 KG TERYLENE kun 95,-
Trevira, terylene, tricot, o. l. strygefrie stoffer. Udfyld kuponen omhyggeligt. BØGES MAGASIN forsøger at udvælge det netop De har brug for.
TILFREDS ELLER PENGES TILBAGE (også portoen)

Det bør understreges, fortsætter Poul H. Hansen, at medens bejdning slører bøgetræets naturlige overflade og gør træet „dødt“, navnlig når det drejer sig om mørkere farver, fremhæver gennemfarvning bøgens egen struktur og karakter – gør træet levende.

HVORFOR er der endnu ikke gjort et større fremstød herhjemme for farvet bøgetræ?

– Da fremstillingsmetoden hovedsagelig er udviklet i Sverige og i samarbejde med vor svenske eneforhandler, var det naturligt, at vi fra starten satsede kraftigt på Sverige som forsøgsmarked, og jeg vil blankt erkende, at interessen dér overrumpede os. Resultatet har været, at næsten hele vor produktion hidtil er gået over på den anden side af Øresund – anvendt til bl. a. radiokabinetter, gulvbelægning, møbler og dørrammer til køleskabe.

På grund af succes'en i Sverige har vi hidtil været lidt tilbageholdende på det danske marked – indtil flere indfarvningsanlæg er etableret end det ene, vi har på Ryde Savværk. For at give det helt rigtige resultat, skal gennemfarvningen finde sted, når træet har et bestemt fugtighedsindhold og inden for nærmere fastsatte tidsintervaller efter træets opskæring. Det vil derfor i almindelighed være bedst, at anlæggene placeres på savværkerne, og det skulle ikke være noget problem at finde egnede værker, blot den fornødne interesse er til stede.

HAR DE patent på gennemfarvningen?

– Trykmetoden som sådan kan ikke beskyttes, men farvestofferne kan kun anvendes af os og de virksomheder, vi indgår aftale med. Ud over Europa findes store mængder bøg, og mange lande har de samme vanskeligheder, som Danmark og Sverige har haft, med at få bogen anerkendt i møbelindustrien. Derfor har resultatet af vore eksperimenter vakt interesse i mange europæiske lande, og der synes at være store muligheder for afsætning af vort farvestof, den vigtigste ingrediens i hele processen.

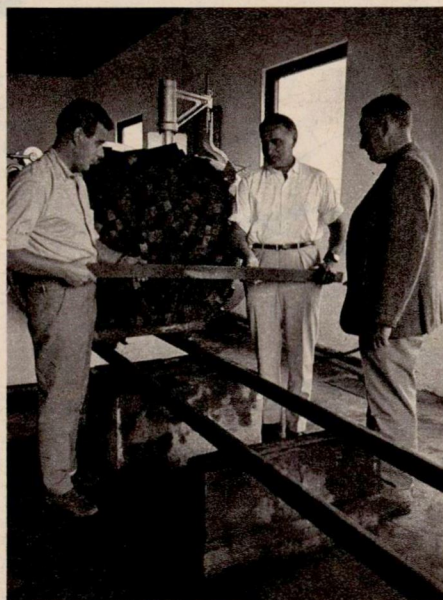
– Kan gennemfarvning redde den danske bøgeskov?

– Det vil vel være at tage munden for fuld, udtaler direktør Poul H. Hansen til slut, men det må være muligt at standse den tilbagegang i bøgeskovarealet, der har kunnet konstateres i de senere år. Der har simpelt hen ikke været penge i bøgetræ, hverken for skovejere eller savværkerne. Hvis alle gode kræfter samler sig om opgaven, kan gennemfarvningen medvirke til at gøre bøgetræet attraktivt – og hvorfor ikke anvende et godt hjemligt produkt fremfor at bruge valuta til import af dyre og dårligere eksotiske træsorter. *ep.*

Brugsgenstandene er alle sammen drejet ud af gennemfarvet bøgetræ. Sammen med farveskalaen til højre i billedet giver de antydning af de muligheder, som det nye materiale indebærer.

Direktør Poul H. Hansen, Ryde Savværk, som i artiklen fortæller om fremkomsten og brugen af gennemfarvet bøgetræ, ses på savværket sammen med to nære medarbejdere, driftsleder Erling Jensen (t.v.) og disponent Bent Nielsen (t.h.).

Barnestolen er ikke malet rød. Den er fremstillet af gennemfarvet bøgetræ. Stolen står på en stamme, der endnu har bøgens egen farve.

Samvirke

41. årgang. Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen, J. Rahbe Mathiesen og Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adresse: Roskildevej 85, Albertslund, telefon: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsföreninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig Intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

Et forbrugerråd

TIL KVINDELIGE BILISTER

MON IKKE de fleste kvindelige bilister kan få mæredigt ved tanken om at køre i stå en mørk nat ude i det mørke land? Langt fra alfarvej – og til menneskelig beboelse.

Det behøver nu ikke at være mørk nat for at være ubehageligt. Skybrud har samme virkning. Når man sidder over for et stykke oversvømmet vej og har den mulighed enten at vende på marken med udsigt til at køre fast i pløret eller prøve at forcere vandmasserne, vælger man – i det mindste som pige – det sidste. Man kommer godt igennem – men kun tre meter på den anden side. Så går bilen i stå. Man prøver at starte, igen og igen – men opnår kun at slide på batteriet.

Gode råd er dyre. Regnen siler ned udenfor, frakken er tynd, og skoene er heller ikke egnede til en længere travetur i det vejr. Og der er langt til den nærmeste ejendom, hvor der kan være håb om telefon.

PLUDSELIG slår det ned i én, at servicemanden i fjor, da motoren nægtede at starte efter at have stået ude en nat med meget tæt tåge, fik solgt én en dåse med noget, der skulle være godt mod fugtighed.

Den ligger der virkelig – i bagagerummet, mellem alt det værktøj, man ikke har

en klap forstand på at bruge. Ved hjælp af den illustrerede brugsanvisning finder man ud af, hvad der er strømfordeler, karburator, tændrør – og giver det hele nogle ordentlige sprøjt af dåsen. Godt ind i krogene.

Hverken første eller anden gang, man trækker i selvstarteren, sker der noget. Det får en dosis til. Tålmodighed. Tålmodighed. Du kan lige så godt sidde her og vente som trave ud og blive gennemblødt.

Og så – efter 20 minutters stop hører man den vidunderlige lyd. Man *kører*...

VEL FREMME ved bestemmelsesstedet hører man i radioen, at der er op til ti timers

ventetid på Falck-hjælp. Hundreder af biler er kørt i stå på grund af fugtighed i motoren. De skulle bare vide...

Man føler næsten, man har gjort en opfindelse. For de fleste af selskabets mandlige bilister og dem, der senere har hørt om oplevelsen ude på landevejen, anede ikke eksistensen af midlet, og ingen havde en sådan dåse liggende i vognen.

Men den findes altså – en dåse med noget vådt, der kan fjerne noget andet vådt. Nu ved De noget, som Deres mand måske ikke ved...

ep.

NB: Midlet hedder Pronto og forhandles af brugsen.

COLOMBIA KAFFE

aromatisk
opkvikkende

BLÅ CIRKEL KAFFE

Danmarks mest solgte
COLOMBIA-BLANDING!

CIRKEL KAFFE i smag med tiden

- der er nettovægt i posen

Åben pris og dato
Nettovægt i posen

Prøv Cirkel kaffe - den datomærkede kvalitets-
kaffe i 4 forskellige konstante top-blandinger:
Luxus Cirkel i vac-dåse samt Blå, Hvid og Rød
Cirkel - og nettovægten betyder, at De får kaffe
for alle pengene.

HB

& BRUGSEN